

Верховний
Суд

ОГЛЯД судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (актуальна практика)

Рішення, внесені до ЄДРСР,
За червень 2026 року

Supreme LAB

База правових позицій

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. СУДОВІ РІШЕННЯ ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ КАСАЦІЙНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ, ЯКІ МІСТЯТЬ ВИСНОВКИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ НОРМИ ПРАВА У ПОДІБНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	5
РОЗДІЛ II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	9
I. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ ..	9
1. Співучасть у кримінальному правопорушенні	9
2. Призначення покарання	10
II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	13
3. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України	13
4. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	15
5. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	19
6. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту ...	21
7. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації	23
8. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів	26
9. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	27
10. Кримінальні правопорушення проти правосуддя	29
РОЗДІЛ III. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ	33
I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ	33
11. Засади кримінального провадження	33
12. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження	34
13. Докази і доказування	36
14. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу	39
II. ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ	42
15. Слідчі (розшукові) дії	42
III. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ПЕРШІЙ ІНСТАНЦІЇ	43
16. Підготовче провадження	43
17. Судовий розгляд	44

IV. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ	47
18. Провадження в суді апеляційної інстанції.....	47
19. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами.....	55
V. ОСОБЛИВИЙ РЕЖИМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ, СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....	56
20. Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану.....	56

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ

ВП	Велика Палата Верховного Суду
ВС	Верховний Суд
ДТП	дорожньо-транспортна пригода
ЄДРСР	Єдиний державний реєстр судових рішень
ЕКПЛ	Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (Європейська конвенція з прав людини)
ЕСПЛ	Європейський суд з прав людини
Закон	Закон України
ЗСУ	Збройні Сили України
КК	Кримінальний кодекс України
ККС	Касаційний кримінальний суд у складі Верховного Суду
КПК	Кримінальний процесуальний кодекс України
КУпАП	Кодекс України про адміністративні правопорушення
НМДГ	неоподатковуваний мінімум доходів громадян
ОП	об'єднана палата Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду
ПДР	Правила дорожнього руху
ТЦК та СП	територіальний центр комплектування та соціальної підтримки
ЦК	Цивільний кодекс України

РОЗДІЛ І. СУДОВІ РІШЕННЯ ОБ'ЄДНАНОЇ ПАЛАТИ КАСАЦІЙНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ У СКЛАДІ ВЕРХОВНОГО СУДУ, ЯКІ МІСТЯТЬ ВИСНОВКИ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ НОРМИ ПРАВА У ПОДІБНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

1.1. Для застосування інституту звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим потрібно встановити наявність лише тих умов і підстав, які безпосередньо зазначені у ст. 46 КК. Встановлення інших додаткових вимог як передумови для застосування положень цієї статті є неправильним

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 1 ст. 286 КК.

У касаційній скарзі захисник вказує, що кримінальне провадження підлягало закриттю на підставі ст. 46 КК, оскільки обвинувачений примирився із потерпілим та відшкодував збитки.

Підстави розгляду кримінального провадження ОП ККС: необхідність відступити від висновків щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладених у постанові Другої судової палати ККС від 06.11.2018 (справа № 689/695/17, провадження № 51-3147км18), постанові Третьої судової палати ККС від 25.11.2024 (справа № 166/865/23, провадження № 51-4452км24), постанові Першої судової палати ККС від 24.01.2023 (справа № 640/20302/18, провадження № 51-5260км21), постанові Першої судової палати ККС від 11.11.2025 (справа № 643/5610/24, провадження № 51-2765км25).

Позиція ОП ККС: скасовано рішення судів попередніх інстанцій, звільнено обвинуваченого від кримінальної відповідальності на підставі ст. 46 КК у зв'язку з примиренням із потерпілим, а кримінальне провадження закрито на підставі п. 1 ч. 2 ст. 284 КПК.

Обґрунтування позиції ОП ККС: ОП ККС вказала, що кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 286 КК, відноситься до так званих «двооб'єктних» – де шкода завдана як приватним інтересам фізичної особи, так і публічним інтересам. У ст. 46 КК не вказано про неможливість застосування її положень у разі вчинення «двооб'єктних» кримінальних правопорушень.

Для звільнення особи від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням з потерпілим вимагається наявність вичерпного переліку умов та підстав. Так, у постанові ВП ВС від 16.01.2019 (справа № 439/397/17) констатовано, що у ст. 46 КК передбачені обов'язкові умови (передумови) та підстави звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з примиренням винного з потерпілим:

1) умова – вчинення особою вперше кримінального проступку чи необережного нетяжкого злочину, за винятком корупційних кримінальних правопорушень, кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією; порушень правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, що керували транспортними засобами у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебували під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції;

2) підстава – примирення винного з потерпілим та відшкодування завданих збитків або усунення заподіяної шкоди.

Додавання до цих умов чи підстав будь-яких інших недопустиме, оскільки обмежить можливість застосування інституту звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із примиренням порівняно із законодавчими положеннями.

Постанова ОП ККС ВС від 01.06.2026 справа № 629/612/25 (провадження № 51-4265кмо25)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226622>

1.2. Для визнання особи винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого статтями 185, 186, 187 КК та іншими положеннями, що встановлюють відповідальність за заволодіння чужим майном, корисливий мотив не є обов'язковим. Ключовим є доведення прямого умислу на протиправне і безповоротне заволодіння чужим майном з метою отримати можливість розпорядитися ним на власний розсуд. Мотиви, які спонукали особу до таких дій, на їх кваліфікацію не впливають, але можуть бути враховані при призначенні покарання і застосуванні інших норм кримінального закону

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій виправдали осіб, обвинувачених у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 4 ст. 186 КК, у зв'язку з відсутністю в їх діях складу злочину. Суди вважали, що не доведено корисливий мотив при обвинуваченні у вчиненні грабежу. Прокурор не погодився із таким твердженням судів і звернувся з касаційною скаргою.

Підстави розгляду кримінального провадження ОП ККС: необхідність відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в постанові колегії суддів Першої судової палати ККС від 16.03.2023 у справі № 166/43/22 (провадження № 51-3988км22).

Позиція ОП ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду та призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ОП ККС: ОП ККС вказала, що визначальною ознакою викрадення або іншої форми заволодіння майном у злочинах проти власності є бажання винної особи встановити безповоротне фактичне володіння чужим майном, яке дає можливість розпорядитися ним на власний розсуд. Мотиви, якими керувалася особа, ставлячи собі таку мету, а також спосіб розпорядження майном після встановлення над ним контролю, не мають значення для кваліфікації діяння.

ОП ККС вважає, що для кваліфікації діяння як викрадення або заволодіння чужим майном визначальним є не корисливий мотив, тобто бажання «збагатитися», а намір особи поводитися з чужим майном як зі своїм власним. Тому для кваліфікації діяння за відповідними положеннями кримінального закону достатнім є встановлення прямого умислу на протиправне і безповоротне заволодіння чужим майном. Мотив, який призвів до формування такого умислу, а також спосіб розпорядження викраденим майном, для кваліфікації діяння значення не мають.

Постанова ОП ККС ВС від 01.06.2026 у справі № 369/11891/22 (провадження № 51-1868кмо25)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226643>

1.3. Рішення про проведення розгляду повністю або частково за відсутності адвоката суд приймає, виходячи з усіх обставин провадження: складності обставин справи або правових питань, наявності викладених раніше позицій, наявності інших адвокатів, пояснення обвинуваченої особи. У разі проведення розгляду без адвоката суд має максимально компенсувати його відсутність іншими процесуальними засобами

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 3 ст. 286 КК.

У касаційній скарзі сторона захисту вважає безпідставними висновки суду апеляційної інстанції про те, що обвинувачений та його захисники зловживають правом на відкладення судового розгляду і в такий спосіб бажають затягнути строки апеляційного розгляду.

Підстави розгляду кримінального провадження ОП ККС: необхідність відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеному у постанові колегії суддів Третньої судової палати ККС від 05.07.2023 (справа № 722/889/21, провадження № 51-2038км23).

Позиція ОП ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ОП ККС: ОП ККС вказала, що, крім зобов'язання за ст. 6 ЄКПЛ забезпечити обвинуваченій особі право на захист, Україна має також зобов'язання за ст. 2 ЄКПЛ, що гарантує право на життя. У цій справі перед апеляційним судом постала проблема узгодити обов'язок за ст. 2 ЄКПЛ зробити все необхідне, щоб особа, якщо її винуватість буде доведена, була притягнута до відповідальності, – з одного боку, і право обвинуваченої особи мати кваліфіковане юридичне представництво в суді апеляційної інстанції, – з іншого.

На час розгляду в апеляційній інстанції засудженого представляли чотири захисника, з яких двоє останніх подали апеляційній скарги в інтересах засудженого. Апеляційний розгляд цього кримінального провадження відкладався 8 разів, оскільки захисники, завчасно повідомлені про дату розгляду, в судові засідання не з'являлися. Оцінивши ці обставини, ОП ККС робить висновок, що апеляційний суд докладав усіх можливих зусиль для того, щоб розгляд справи відбувся вчасно і з дотриманням права обвинуваченого бути представленим захисником.

ОП ККС зазначає, що засуджений достеменно знав про скорий вплив строку давності. Тим не менше, в період апеляційного розгляду він відмовляється від допомоги трьох захисників, деякі з яких здійснювали його захист протягом тривалого часу і були добре обізнані з обставинами його справи. Обвинувачений не міг не розуміти, що звільнення ним адвокатів, які добре знайомі з його справою, за два тижні до спливу строку давності, призведе до того, що він або залишиться без юридичного представництва, або отримає адвоката, який у дуже короткий строк буде змушений вивчити справу і підготуватися до апеляційного розгляду. Відмова від захисника або його заміна вимагають дуже серйозних причин, однак засуджений ні в апеляційній інстанції, ні в касаційному суді так і не зміг пояснити причини звільнення ним адвокатів. Такі дії і рішення засудженого давали апеляційному суду підстави вважати, що сторона захисту маніпулює процесуальними правами з метою дочекатися спливу строку давності.

Постанова ОП ККС ВС від 01.06.2026 у справі № 285/1242/17 (провадження № 51-3988кмо25)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/137301065>

1.4. Органи або установи виконання покарань не наділені правом на апеляційне оскарження судових рішень суду першої інстанції, прийнятих за результатами розгляду їхнього клопотання (подання), яке стосується питань виконання вироку. Якщо після відкриття апеляційного провадження буде встановлено, що апеляційний розгляд здійснюється за апеляційною скаргою особи, яка не має права її подавати, суд апеляційної інстанції повинен постановити ухвалу про закриття апеляційного провадження

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: ухвалою місцевого суду відмовлено у задоволенні подання центру пробації про скасування звільнення від відбування покарання з випробуванням та направлення засудженого для відбування покарання, призначеного вироком суду. Апеляційний суд закрив апеляційне провадження за апеляційною скаргою центру пробації та повернув скаргу апелянту як такому, що не належить до осіб, визначених ч. 1 ст. 393 КПК, які є суб'єктами апеляційного оскарження.

У касаційній скарзі представник органу пробації зазначив про обмеження апеляційним судом права органу пробації на оскарження судового рішення та не врахування його процесуальної ролі – контролю за поведінкою засудженого.

Підстави розгляду кримінального провадження ОП ККС: необхідність відступити від висновку щодо застосування норми права у подібних правовідносинах, викладеного в постанові колегії суддів Першої судової палати ККС від 12.02.2026 у справі № 936/40/24 (провадження № 51-4774км25).

Позиція ОП ККС: залишено без зміни ухвалу апеляційного суду.

Обґрунтування позиції ОП ККС: ОП ККС вказала, що ст. 539 КПК передбачає можливість апеляційного оскарження ухвал суду, постановлених у порядку виконання вироку, але безпосередньо не визначає конкретного суб'єкта такого оскарження.

Жодною нормою КПК не передбачено можливості оскаржувати судові рішення, ухвалені в порядку виконання вироку, тими суб'єктами, до компетенції яких належить виконання судового рішення. Вочевидь, що виконання судового рішення належить до компетенції держави, а, отже, саме прокурор як суб'єкт, який у кримінальному провадженні виконує функцію обвинувачення, а надалі забезпечує виконання судового рішення, представляє позицію всіх органів, до повноважень яких належить виконання судового рішення. До компетенції органів та установ виконання покарань належить забезпечення виконання вироку і вони можуть порушувати питання про його виконання (зокрема, про порядок, спосіб тощо). Однак судовими рішеннями, прийнятими за результатами розгляду відповідного клопотання (подання), будь-які права чи інтереси цих органів чи установ порушуватися не можуть.

Постанова ОП ККС ВС від 01.06.2026 у справі № 621/3410/23 (провадження № 51-603кмо26)
<https://reyestr.court.gov.ua/Review/137216078>

РОЗДІЛ II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

I. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ЗАГАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

1. Співучасть у кримінальному правопорушенні

1.1. Вчинення кримінального правопорушення групою осіб, групою осіб за попередньою змовою, організованою групою або злочинною організацією (ст. 28 КК)

1.1.1. При кваліфікації злочину, вчиненого організованою групою, на перше місце виходить не індивідуальна роль кожного учасника в посяганні та характер виконуваних ним дій, а власне участь особи у групі, яка вчиняє злочин. Кожний учасник організованої групи несе відповідальність за всі злочини, вчинені такою групою, а тому кожному її учаснику за будь-якої форми його участі інкримінується спільний злочинний результат, якого група досягла

Обставини справи: засуджений за ч. 2 ст. 355 КК після відбуття покарання на шлях виправлення не став, маючи не зняту та не погашену судимість, організував та очолив стійку організовану групу для вчинення злочинів проти власності, поєднаних із застосуванням насильства до потерпілих та погроз застосування такого насильства, до складу якої залучив ще 3 осіб. Створивши організовану групу, обвинувачені розпочали безпосереднє вчинення злочинів, спрямованих на вимагання грошових коштів у потерпілих.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватими і засудили чотирьох обвинувачених за ч. 4 ст. 189 КК.

У касаційних скаргах захисники вказують, що органами досудового розслідування не доведено, що кримінальні правопорушення вчинені у складі організованої групи. Зазначають, що судом не встановлено існування ознак організованої групи, а саме стійкості, ієрархії, чіткого розподілу ролей між учасниками, матеріально-технічного забезпечення, ініціатора створення та структури такої групи, наявності плану дій між учасниками.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС зазначила, що організована група, на відміну від групи з попередньою змовою (без попередньої змови), утворюється не одномоментно, а впродовж тривалого часу.

За встановлених судом обставин на наявність саме такої форми співучасті вказує те, що до складу групи входило чотири особи і кожен з них мав конкретну роль та функцію. Зокрема:

- обвинувачений – організатор та виконавець злочинів, планував вчинення злочинів та доводив розроблений план до відома інших співучасників, підшукував осіб, яким висувати вимогу у передачі майна чи грошових коштів, здійснював розподіл функцій між співучасниками, вживав відповідні заходи безпеки та конспірації під час та після вчинення злочинів, спілкувався з особами, які були

підібрані як потенційні потерпілі та висував їм вимогу у передачі грошових коштів чи майна;

- інші троє членів цієї організованої групи – співвиконавці, відповідно до розподілених ролей чинили фізичний та психологічний тиск на осіб, які відмовлялися добровільно сплачувати грошові кошти, за вказівками організатора спричиняли тілесні ушкодження потерпілим, встановлювали місце перебування потерпілих та осіб, які б могли організувати їм зустріч з потерпілими.

Також на ознаку організованої групи вказує тривалий час її діяльності в одному населеному пункті, її кількісний склад, наявність внутрішніх зв'язків між її членами, кількість та конкретний вид злочинів, чіткий розподіл ролей учасників організованої групи, наявність матеріальної бази для вчинення злочинів, існування певних правил поведінки членів організованої групи, надавши кожному критерію детальну характеристику у вирокі.

При кваліфікації злочину, вчиненого організованою групою, на перше місце виходить не індивідуальна роль кожного учасника у посяганні, характер виконуваних ним дій, а сама участь у групі особи, яка вчиняє злочин. Кожний учасник організованої групи несе відповідальність за всі злочини, вчинені такою групою, а відтак кожному її учаснику за будь-якої форми його участі інкримінується спільний злочинний результат, якого група досягла.

Колегія суддів касаційного суду погоджується з висновками судів попередніх інстанцій про те, що при вчиненні співвиконавцем злочинних дій були наявні всі основні ознаки організованої групи, а саме: стабільний склад групи, тісні стосунки між його учасниками, єдині для всіх правила поведінки, а також план злочинної діяльності, тобто, встановивши створення стійкого об'єднання для вчинення злочинів, суди попередніх інстанцій обґрунтовано кваліфікували дії обвинувачених за ч. 4 ст. 189 КК.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 01.06.2026 справа № 671/1319/20 (провадження № 51-4686км20) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137111217>

2. Призначення покарання

2.1. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом (ст. 69 КК)

2.1.1. Неодноразове притягнення правопорушника до адміністративної відповідальності за порушення ПДР у стані алкогольного чи наркотичного сп'яніння негативно характеризує його особу в аспекті застосування приписів ст. 69 КК, адже свідчить про стале небажання дотримуватися встановлених правил у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд визнав винуватим і засудив обвинуваченого за ч. 1 ст. 286-1 КК до покарання у виді позбавлення волі на строк 1 рік з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк 5 років. Апеляційний суд змінив цей вирок в частині призначеного покарання, призначивши покарання із застосуванням ст. 69 КК у виді штрафу в розмірі

5000 НМДГ, що становить 85 000 грн, з позбавленням права керувати транспортними засобами на строк 5 років.

У касаційній скарзі прокурор вказує, що засуджений неодноразово притягувався судом до адміністративної відповідальності за ст. 130 КУпАП, ці судові рішення набули законної сили, що підтверджується ЄДРСР, що свідчить про систематичне ігнорування ним норм чинного законодавства, тому його виправлення неможливо досягти шляхом призначення найбільш м'якого покарання у виді штрафу.

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду та призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС зазначила, що апеляційний суд безпідставно залишив поза увагою, що за фактичними обставинами, встановленими місцевим судом, які ніким не заперечувались під час судового розгляду, дослідження яких було визнано судом недоцільним відповідно до ч. 3 ст. 349 КПК, засуджений вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ч. 1 ст. 286-1 КК, будучи позбавленим посвідчення водія на право керування транспортним засобом, перебував в стані наркотичного сп'яніння. Стосовно неодноразового притягнення засудженого до адміністративної відповідальності за порушення ПДР судом досліджено довідку з адміністративної практики щодо притягнення обвинуваченого до відповідальності в справах про адміністративні правопорушення, копію витягу з реєстру боржників щодо останнього. Вказані обставини стороною захисту не оскаржувалися та не спростовувалися.

Посилання апеляційного суду на те, що матеріали кримінального провадження не містять завірених належним чином копій судових рішень, які набрали законної сили в справах про адміністративні правопорушення за ч. 3 ст. 130 КУпАП, як і завіреної довідки з адміністративної практики стосовно неодноразового притягнення засудженого до адміністративної відповідальності в контексті підтвердження обґрунтованості висновків місцевого суду про систематичне вчинення останнім адміністративних правопорушень, Верховний Суд розглядає через призму недотримання судом апеляційної інстанції приписів ч. 6 ст. 22, ч. 3 ст. 26 КПК під час виконання вимог ст. 358 цього Кодексу.

Надана суду копія постанови місцевого суду щодо засудженого за ч. 3 ст. 130, ч. 5 ст. 126 КУпАП є роздруківкою з ЄДРСР, достовірність відомостей з якої сторонами під сумнів не ставилась, як і достовірність даних довідки з адміністративної практики стосовно притягнення засудженого до адміністративної відповідальності.

При цьому, відповідно до статей 3, 4 Закону «Про доступ до судових рішень» судові рішення, внесені до ЄДРСР, який є автоматизованою системою збирання, зберігання, захисту, обліку, пошуку та надання електронних копій судових рішень, є відкритими для безоплатного цілодобового доступу на офіційному веб-порталі судової влади України, а згідно з ч. 3 ст. 6 вказаного Закону суд при здійсненні судочинства може використовувати лише текст судового рішення, який опубліковано офіційно або внесено до ЄДРСР.

Твердження апеляційного суду про те, що у постанові місцевого суду відсутні конкретні дані про повторність вчинення адміністративного правопорушення,

є непереконливим, оскільки за вказаним судовим рішенням засудженого визнано винуватим за ч. 3 ст. 130 КУпАП та встановлено, що він притягувався до адміністративної відповідальності за ч. 3 ст. 130 КУпАП двічі протягом року, та за ч. 5 ст. 126 КУпАП протягом року.

Колегія суддів ККС вказала, що неодноразове притягнення засудженого до адміністративної відповідальності негативно характеризує його особу в аспекті застосування приписів ст. 69 КК, адже свідчить про його стале небажання дотримуватись встановлених правил у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.06.2026 у справі № 404/5854/24 (провадження № 51-684км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137414082>

2.2. Призначення покарання за сукупністю вироків (ст. 71 КК)

2.2.1. Якщо засуджена на момент постановлення нового вироку повністю відбула покарання у виді конфіскації майна, призначеного попереднім вироком, його приєднання до остаточного покарання за сукупністю вироків не узгоджується з вимогами ст. 71 КК

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд визнав винуватою і засудив особу за ч. 2 ст. 15, ч. 1 ст. 190, частинами 1, 4 ст. 358 КК до пробаційного нагляду. На підставі статей 71, 72 КК ухвалено виконувати самостійно покарання за попереднім вироком у виді позбавлення права обіймати певні посади на строк 10 років з конфіскацією майна. Апеляційний суд змінив цей вирок, на підставі ст. 71 КК до покарання, призначеного за цим вироком, суд повністю приєднав невідбуту частину покарання за попереднім вироком і призначив остаточне покарання у виді пробаційного нагляду на строк 2 роки та 10 років позбавлення права обіймати певні посади, з конфіскацією майна з покладенням обов'язків, передбачених ч. 2 ст. 59-1 КК. На підставі ст. 72 КК апеляційний суд ухвалив виконувати самостійно вирок в частині позбавлення засудженої права обіймати відповідні посади.

У касаційній скарзі сторона захисту стверджує, що засуджена на момент постановлення оскаржуваного вироку повністю відбула покарання у виді конфіскації майна, тому апеляційний суд не мав правових підстав для приєднання цього покарання до остаточного за сукупністю вироків.

Позиція ККС: скасовано вирок апеляційного суду та призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що відповідно до законодавчих приписів конфіскація майна вважається виконаною з моменту фактичного вилучення майна та передачі його відповідним органам державної влади для подальшої реалізації чи звернення в дохід держави.

Зокрема п. 9 ч. 1 ст. 39 Закону «Про виконавче провадження» передбачено, що виконавче провадження підлягає закінченню у разі фактичного виконання в повному обсязі рішення згідно з виконавчим документом.

На підтвердження своєї позиції сторона захисту долучила до касаційної скарги копії постанови державного виконавця про закінчення виконавчого провадження та інших документів, які свідчать про виконання (відбуття) додаткового покарання у виді конфіскації майна, призначеного за попереднім вироком.

Апеляційний суд під час розгляду справи за апеляційною скаргою прокурора належним чином не визначив невідбуту частину основного та додаткового покарання за попереднім вироком, яка має бути приєднана до призначеного за новим вироком, що не узгоджується з вимогами ст. 71 КК.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.06.2026 у справі № 610/1366/25 (провадження № 51-4100км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137375788>

II. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ОСОБЛИВОЇ ЧАСТИНИ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

3. Кримінальні правопорушення проти основ національної безпеки України

3.1. Перешкоджання законній діяльності Збройних Сил України та інших військових формувань (ст. 114-1 КК)

3.1.1. Розміщення інформації в месенджері «Telegram» про розташування підрозділів ТЦК та СП для попередження учасників спільноти про проведення мобілізаційних заходів підлягає кваліфікації за ч. 1 ст. 114-1 КК як перешкоджання законній діяльності ЗСУ в особливий період

Обставини справи: обвинувачений створив та адміністрував у месенджері «Telegram» спільноту, де поширював інформацію про розташування та переміщення військовослужбовців ТЦК та СП під час виконання ними мобілізаційних заходів з оповіщення населення у м. Самар Дніпропетровської області.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 2 ст. 114-2 КК.

Позиція ККС: змінено рішення судів попередніх інстанцій, перекваліфіковано дії обвинуваченого на ч. 1 ст. 114-1 КК.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що поза увагою судів попередніх інстанцій залишилися обставини, які впливають на правильність кваліфікації дій обвинуваченого. Так, органом досудового розслідування дії обвинуваченого кваліфікувалися за ч. 2 ст. 114-2 КК, як поширення інформації про розташування ЗСУ за можливості їх ідентифікації на місцевості, яка не розміщувалася у відкритому доступі Генеральним штабом ЗСУ, Міністерством оборони України або іншими уповноваженими державними органами, вчинене в умовах воєнного стану.

Згідно із Законами «Про Збройні Сили України», «Про оборону України», «Положення про територіальні центри комплектування та соціальної підтримки»,

затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.02.2022 № 154, ТЦК та СП є органами військового управління, що забезпечують виконання законодавства з питань військового обов'язку і військової служби, мобілізаційної підготовки та мобілізації. Отже, ТЦК та СП є структурними підрозділами ЗСУ.

Як вбачається з матеріалів провадження, у створеній обвинуваченим Telegram-спільноті він розміщував інформацію про розташування підрозділів ТЦК та СП для попередження учасників цієї спільноти про проведення мобілізаційних заходів, щоб ті, отримавши таку інформацію, мали можливість уникнути перевірки та ухилитися від мобілізації, а отже своїми діями перешкоджав проведенню цих заходів, тобто перешкоджав законній діяльності ЗСУ. З урахуванням наведеного дії обвинуваченого підлягають правовій кваліфікації за ч. 1 ст. 114-1 КК, як перешкоджання законній діяльності ЗСУ в особливий період.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 183/12045/24 (провадження № 51-483км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137690939>

3.2. Несанкціоноване поширення інформації про направлення, переміщення зброї, озброєння та бойових припасів в Україну, рух, переміщення або розміщення Збройних Сил України чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань, вчинене в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст. ст. 114-2 КК)

3.2.1. Неодноразове передання інформації про переміщення ЗСУ, зокрема перевезення військової техніки та розвантаження зброї, через чат-бот у месенджері «Telegram» оператору тематичної групи, публікації в якій безсумнівно свідчать про ворожий, пропагандистський та проросійський характер цього телеграм-каналу, кваліфікується за ч. 3 ст. 114-2 КК

Обставини справи: обвинувачена, використовуючи власний мобільний телефон, в інтернет-месенджері «Telegram» долучилась до тематичної групи «На самом деле в Днепре чат», де неодноразово, шляхом надіслання текстових повідомлень, поширювала інформацію невстановленому досудовим розслідуванням оператору чат-боту з ідентифікатором про переміщення ЗСУ за можливості їх ідентифікації на місцевості, зокрема про здійснення перевезення великої кількості військової техніки, розвантаження військової зброї.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватою і засудили обвинувачену за ч. 3 ст. 114-2 КК.

У касаційній скарзі захисник вказує, що діяння обвинуваченої за ч. 3 ст. 114-2 КК кваліфіковано неправильно, оскільки вона не заперечує факт поширення інформації, вказаної у судових рішеннях, однак жодними доказами не підтверджується те, що вона мала на меті надання цієї інформації представникам держави, що здійснює збройну агресію проти України.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС зазначила, що публікації та дописи у тематичній групі під назвою «На самом деле в Днепре» в інтернет-месенджері

«Telegram» безсумнівно свідчать про ворожий, пропагандистський та проросійський характер цього телеграм-каналу. Надсилаючи відповідну інформацію у чат-бот, засуджена отримувала подяку за надану інформацію та відповідь, що для них ця інформація є дуже важливою.

Колегія суддів ККС зазначила, що засуджена безумовно не могла не розуміти, що неодноразово передана нею інформація через чат-бот про переміщення зброї, переміщення та розташування ЗСУ чи інших утворених відповідно до законів України військових формувань буде використана саме представниками держави, що здійснює збройну агресію проти України, тому кваліфікація її діянь за ч. 3 ст. 114-2 КК є правильною.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.06.2026 у справі № 183/501/25 (провадження № 51-1290км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137538007>

4. Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи

4.1. Умисне вбивство (ст. 115 КК)

4.1.1. Направлення ствола пістолета і постріл з близької відстані в голову потерпілої, внаслідок чого настала її смерть, свідчить про відсутність правових підстав для кваліфікації таких дій особи за ст. 119 КК.

За наявності умислу на заподіяння смерті проміжок часу до її настання, потенційна можливість врятувати потерпілій життя за умови втручання інших осіб із наданням відповідної допомоги, намагання викликати медичних працівників тощо на кваліфікацію дій винуватого за ст. 115 КК не впливають. Небажання смерті потерпілого не виключає умислу щодо її заподіяння

Обставини справи: обвинувачений взяв виготовлений шляхом переробки саморобним способом у вогнепальну зброю сигнальний самозарядний пістолет калібру 9 мм Р.А., який раніше належав його батьку, та, усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, почав його незаконно зберігати без передбаченого законом дозволу. Надалі обвинувачений, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, не бажаючи настання смерті потерпілої, але свідомо припускаючи можливість її настання, тримаючи у руці самозарядний пістолет, споряджений трьома патронами, підійшов до неї на відстань півтора метри, направив ствол пістолета в її голову, ненавмисно здійснив постріл, чим спричинив їй тяжке тілесне ушкодження, від якого потерпіла померла.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд визнав винуватим і засудив обвинуваченого за ч. 1 ст. 263 КК та пере кваліфікував його дії з ч. 1 ст. 115 на ч. 1 ст. 119 КК. Апеляційний суд скасував цей вирок та ухвалив новий, яким визнав винуватим і засудив обвинуваченого за ч. 1 ст. 115, ч. 1 ст. 263 КК.

У касаційній скарзі засуджений зазначає, що не був обізнаний про переробку пістолета у вогнепальну зброю, оскільки візуальних ознак його зміни не було,

а тому не вважав, що такий пістолет може нести загрозу. Вказує про відсутність умислу на вбивство, адже постріл у потерпілу здійснив випадково.

Позиція ККС: залишено без зміни вирок апеляційного суду.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що за встановлених фактичних обставин засуджений, тримаючи у руці самозарядний пістолет, підійшов на відстань приблизно півтора метра до потерпілої та, направивши його ствол її у голову, здійснив один постріл. Оцінкою письмових доказів також встановлено, що тілесне ушкодження, виявлене у потерпілої, заподіяно саме пострілом у голову, що знаходиться в прямому причинному зв'язку із настанням її смерті. До того ж причинний зв'язок між діянням засудженого та наслідками у вигляді смерті потерпілої сторонами кримінального провадження, у тому числі стороною захисту, під сумнів не ставився, і об'єктивних підстав для такого сумніву матеріали провадження та висновки судів обох інстанцій не містять.

В матеріалах кримінального провадження відсутні докази того, що засуджений вчиняв цілеспрямовані дії поза власною волею, втратив суб'єктивний контроль за своєю поведінкою, не усвідомлював змісту вчинених дій чи не бажав їх здійснити.

Кваліфікуючи дії засудженого за ч. 1 ст. 119 КК, місцевий суд не обґрунтував, чому усвідомлене використання такого способу вчинення злочину, як фізичне насильство, поєднане з використанням вогнепальної зброї як знаряддя вчинення злочину, не пов'язане з усвідомленням засудженим суспільної небезпечності своїх дій (їх здатності заподіяти фізичну шкоду в конкретному випадку), передбаченням відповідних наслідків для життя чи здоров'я людини і бажанням або свідомим припущенням заподіяної їй смерті.

За наявності умислу на заподіяння смерті проміжок часу до її настання, потенційна можливість врятувати потерпілому життя за умови втручання інших осіб із наданням відповідної допомоги, намагання викликати медичних працівників тощо на кваліфікацію дій винуватого не впливають. Небажання смерті потерпілого не виключає умисної вини щодо її заподіяння.

З огляду на викладене вище, направлення ствола пістолета та постріл з близької відстані в голову, внаслідок чого настала смерть особи, за встановлених судом обставин, свідчить про відсутність правових підстав для кваліфікації таких дій за ст. 119 КК.

Як правильно зазначив у вирокі апеляційний суд, доводи захисту щодо необережного поводження зі зброєю, у наслідок чого відбувся самовільний постріл без натискання на спусковий гачок, спростовуються висновком повторної судово-балістичної експертизи, згідно якого наданий на дослідження пістолет не може здійснити постріл без натискання пальцем на спусковий гачок.

Крім того, з показань самого засудженого, які викладені в мотивувальній частині вироку місцевого суду, вбачається, що після виявлення пістолету він його оглядав, частково розбирав та бачив, що магазин споряджений патронами.

На підставі викладеного апеляційний суд зазначив, що засуджений, достовірно розуміючи та усвідомлюючи, що пістолет, який належав його батьку

і який він знайшов та став незаконно зберігати, є вогнепальною зброєю, а тому спростував його твердження стосовно необізнаності щодо його травмуючих властивостей.

Такі висновки апеляційного суду є переконливими, у зв'язку з чим колегія суддів ККС не вбачає підстав вважати обґрунтованими доводи засудженого про його необізнаність про переробку пістолета у вогнепальну зброю, та, як наслідок, її спроможність завдати летальних тілесних ушкоджень. З огляду на це колегія суддів ККС не бере до уваги і твердження захисника про те, що на відсутність умислу та випадковість здійснення засудженим пострілу свідчать його необережні маніпуляції з пістолетом у стані алкогольного сп'яніння, та його подальша поведінка одразу після події.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.06.2026 у справі № 756/4936/22 (провадження № 51-1145км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137414067>

4.1.2. Умисне вбивство визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб (п. 12 ч. 2 ст. 115 КК), якщо у позбавленні життя потерпілого брали участь за попередньою домовленістю як співвиконавці дві і більше особи. Кожна з осіб, які з умислом на вбивство завдали потерпілому поранення, незалежно від того, яке з поранень виявилось безпосередньою причиною смерті потерпілого, повинні відповідати за умисел на вбивство як співвиконавці

Обставини справи: обвинувачені, використовуючи малозначний привід, з мотивів ревнощів, прибули до потерпілого додому, де спільно почали завдавати йому удари в різні ділянки тіла до тих пір, поки останній не перестав проявляти ознаки життя. Внаслідок вказаних спільних дій потерпілий отримав тяжкі тілесні ушкодження, які знаходяться в прямому причинному зв'язку з настанням його смерті.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватими і засудили двох обвинувачених за п. 12 ч. 2 ст. 115 КК.

У касаційній скарзі захисник зазначає, що судами не доведено винуватості засудженого, оскільки не розмежовано, хто які удари наносив і від чийх дій настала смерть потерпілого.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що умисне вбивство визнається вчиненим за попередньою змовою групою осіб (п. 12 ч. 2 ст. 115 КК), якщо у позбавленні життя потерпілого брали участь за попередньою домовленістю як співвиконавці дві і більше особи. Кожна з осіб, які з умислом на вбивство завдали потерпілому поранення, незалежно від того, яке з поранень виявилось безпосередньою причиною смерті потерпілого, повинні відповідати за умисел на вбивство як співвиконавці.

Співвиконавцями умисного вбивства повинні визнаватися також ті особи, котрі хоча й не вчинювали дій, якими безпосередньо було заподіяно смерть потерпілого, але, будучи об'єднаними з іншими співвиконавцями вбивства єдиним умислом, спрямованим на позбавлення потерпілого життя, здійснили частину

того обсягу дій, який група вважала за необхідне виконати з метою реалізації цього умислу. З врахуванням конкретних обставин справи та змісту спільного умислу осіб, що вчинюють вбивство за попередньою змовою, до таких дій можуть бути віднесені: а) застосування на початку нападу насильства щодо потерпілого з метою приведення його у безпорадний стан з тим, щоб інший співучасник, скориставшись таким станом, заподіяв потерпілому смерть; б) подолання опору потерпілого з метою полегшити заподіяння йому смерті іншим співвиконавцем (застосування до потерпілого фізичного чи психічного насильства, зв'язування його чи утримання в той час як інший співучасник завдає йому ударів з метою заподіяння смерті, тощо); в) усунення певних перешкод, що в конкретній ситуації заважають іншій особі заподіяти потерпілому смерть або істотно ускладнюють це (тримання чи ізоляція особи, яка намагається або може допомогти жертві, відвернення уваги такої особи тощо), а також сприяння доступу іншій особі до жертви; г) надання особі, яка згідно з домовленістю заподіює смерть потерпілому, конкретної допомоги під час вчинення вбивства шляхом передачі зброї, давання порад тощо; д) ведення спостереження за потерпілим, іншими особами чи обстановкою безпосередньо перед убивством або під час його вчинення з метою забезпечити реалізацію спільного умислу на вбивство.

Про наявність між засудженими попередньої змови та умислу на вбивство потерпілого свідчить те, що обвинувачені прибули разом до будинку потерпілого, незаконно проникли на територію домоволодіння шляхом поштовху хвіртки обладнаної засовом, із застосуванням фізичної сили зламали замок вхідних дверей будинку, куди незаконно проникли. Виявивши всередині потерпілого, який лежав на дивані, один обвинувачений взяв у будинку металеву лопату з дерев'яною ручкою, а інший - взяв дерев'яний табурет, після чого вони спільно почали наносити потерпілому удари зі значною силою, від чого вказані предмети зламалися. Незважаючи на це, обвинувачені спільно одночасно продовжували завдавати ударів дерев'яними фрагментами, спрямовуючи ці удари по життєво важливим органам, спричинивши, крім інших тілесних ушкоджень, 8 забійних ран голови, які знаходяться у причинному зв'язку зі смертю потерпілого. Крім того, побиття потерпілого відбувалося у невеликому приміщенні будинку, кожен з обвинувачених мав змогу бачити та усвідомлювати дії іншого співучасника, погоджувався із ними та продовжував свої протиправні дії, направлені на позбавлення життя потерпілого.

Протиправні дії засуджені не припиняли до настання бажаного результату і закінчили одночасно, заподіявши смерть потерпілому, та спільно покинули будинок. Верховний Суд зауважує, що за обставин, коли обвинувачені виконували спільні дії, направлені на позбавлення життя потерпілого, виконували ці дії одночасно, не потребує розмежування – хто, скільки і в які частини тіла потерпілому наносив удари.

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 18.06.2026 у справа № 205/11250/21 (провадження № 51-3127км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137499168>

5. Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності

5.1. Ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів) (ст. 212 КК)

5.1.1. Для того щоб суд під час вирішення питання про застосування положень ч. 4 ст. 212 КК встановив, чи дійсно особа, щодо якої існує кримінальне провадження за ст. 212 КК, відшкодувала шкоду, завдану державі несвоєчасною сплатою податків, зборів (обов'язкових платежів), тобто сплачено фінансові санкції та/або пеню, сторона обвинувачення має своєчасно надати суду відповідні документи, якщо вона покликається на несплату таких платежів. Ні суд, ні особа, якій інкриміновано вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 212 КК, не повинні самостійно розшукувати інформацію про несплачені штраф чи пеню

Обставини справи: директор підприємства обвинувачувався у тому, що в ході здійснення фінансово-господарської діяльності у звітний (податковий) період не відобразив податкові зобов'язання з податку на додану вартість на загальну суму 44 389 968 грн, в тому числі податок на додану вартість у розмірі 7 398 328 грн.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій на підставі ч. 4 ст. 212 КК звільнили особу від кримінальної відповідальності у зв'язку з відшкодуванням шкоди, завданої державі несвоєчасною сплатою податків, та закрили кримінальне провадження за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 212 КК.

У касаційній скарзі прокурор зазначає, що обвинуваченим до повідомлення про підозру сплачено податок на додану вартість у розмірі 7 398 328 грн, але не відшкодовано шкоду, завдану державі його несвоєчасною сплатою (фінансові санкції, пеню).

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що відповідно до ч. 4 ст. 212 КК особа, яка вчинила діяння, передбачені частинами 1, 2 цієї статті, або діяння, передбачені ч. 3 (якщо вони призвели до фактичного ненадходження до бюджетів чи державних цільових фондів коштів в особливо великих розмірах) цієї статті, звільняється від кримінальної відповідальності, якщо до притягнення її до кримінальної відповідальності сплачено податки, збори (обов'язкові платежі), а також відшкодовано шкоду, завдану державі їх несвоєчасною сплатою (фінансові санкції, пеня).

Положення ч. 4 ст. 212 КК підлягають застосуванню у разі сплати як податку, так і відповідних штрафних санкцій, нарахованих компетентним контролюючим органом. До того ж в обвинувальному акті особі інкримінується несплата конкретного податку або збору, а інші нарахування, які пов'язані із його несвоєчасною сплатою, перебувають поза межами обвинувачення.

Якщо сторона обвинувачення покликається на несплату обвинуваченим певних штрафних санкцій чи пені, то саме вона повинна надати суду відповідні

документи, які підтверджують факт нарахування штрафу чи пені. Ні суд, ні особа, якій інкриміновано вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ст. 212 КК, не повинні самостійно розшукувати інформацію про несплачені штраф чи пеню.

Під час надання оцінки аргументам прокурора щодо незгоди з ухвалою місцевого суду апеляційний суд окремо наголосив, що доказів на підтвердження існування інших сум податкових зобов'язань або фінансових санкцій під час апеляційного розгляду прокурором не було надано.

Натомість як видно з відповіді податкової служби у цій справі за результатами судово-економічної експертизи не проводилося нарахування пені чи штрафних санкцій. Фактично податкова служба зазначила, що визначення таких фінансових санкцій можливе лише шляхом реалізації процедур податкового контролю, чого зроблено не було.

Суд апеляційної інстанції з врахуванням наявних у матеріалах провадження доказів правильно вказав, що станом на дату звільнення особи від кримінальної відповідальності, а також на час апеляційного розгляду, суду не було надано жодної інформації про суми штрафу чи пені, які підлягали б сплаті, та нараховувались.

За твердженнями сторони обвинувачення штраф мав би бути нарахованим у майбутньому, а в цьому кримінальному провадженні це питання ставилося перед експертом, на що сторона обвинувачення відповіді не отримала.

Верховний Суд наголошує, що питання нарахування фінансових санкцій чи пені належить до компетенції відповідного контролюючого органу, якого судовий експерт підміняти не може, а тому аргументи прокурора в цій частині на увагу не заслуговують.

Для того, щоб суд в ході вирішення питання про застосування положень ч. 4 ст. 212 КК вирішив чи дійсно особою, щодо якої існує кримінальне провадження за ст. 212 КК, відшкодовано шкоду, завдану державі несвоєчасною сплатою, тобто сплачено фінансові санкції та/або пеню, сторона обвинувачення має своєчасно надати суду відповідні документи, якщо вона покликається на несплату таких платежів. Формальне оскарження судового рішення в апеляційному порядку без документального підтвердження фактів, на які посилається прокурор, є фікцією. Оскарження з тих же міркувань рішення суду апеляційної інстанції і долучення доказів існування штрафу чи пені в касаційній інстанції з врахуванням того, що касація є судом права, а всі докази сторони провадження повинні надавати на попередніх етапах розгляду викликає питання до процесуальної поведінки прокурора у цьому провадженні.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 23.06.2026 у справі № 521/3296/25 (провадження № 51-405км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137802281>

6. Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту

6.1. Порушення правил безпеки дорожнього руху або експлуатації транспорту особами, які керують транспортними засобами (ст. 286 КК)

6.1.1. Кримінальна відповідальність за ст. 286 КК настає лише за умови, що винна особа внаслідок порушення правил безпеки дорожнього руху спричинила з необережності потерпілому середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження або його загибель. Якщо ж, порушуючи відповідні правила й усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, винний передбачав суспільно небезпечні наслідки і бажав або свідомо припускав їх настання, ці дії необхідно кваліфікувати за статтями КК, в яких встановлено відповідальність за умисні кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.

Заподіяння потерпілому середньої тяжкості тілесних ушкоджень, але не у зв'язку з посяганням винним на суспільні відносини, що забезпечують безпеку дорожнього руху, свідчить про відсутність у діях особи складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК

Обставини справи: органом досудового розслідування особа обвинувачувалась в тому, що вона рухалась на автомобілі у світлу пору доби, по сухій, чистій, горизонтальній прямій ділянці паркувальної площадки, зупинилась, де після конфлікту із потерпілим, не переконавшись, що це буде безпечно та не створить перешкод або небезпеки іншим учасникам дорожнього руху, розпочала рух зі зміною напрямку руху ліворуч, чим грубо порушила п. 10.1 ПДР, внаслідок чого відбувся наїзд на потерпілого, який отримав тілесні ушкодження середнього ступеня тяжкості.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали невинуватою особу, обвинувачену у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК, та виправдали у зв'язку з відсутністю в її діянні складу кримінального правопорушення.

У касаційній скарзі прокурор та представник потерпілого стверджують, що в оскаржуваній ухвалі залишилися поза увагою доводи апеляційних скарг щодо необґрунтованих висновків місцевого суду про відсутність складу злочину, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК, оскільки, на переконання цього суду, немає підстав вважати, що водій автомобіля почав рух умисно, щоб потерпілий впав. Касатори зауважують на неправильному тлумаченні місцевим судом закону України про кримінальну відповідальність, яке суперечить його точному змісту, оскільки діяння, інкриміноване виправданому, є необережним кримінальним правопорушенням.

Позиція ККС: залишено без зміни ухвали апеляційного суду.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС звернула увагу, що кримінальне правопорушення, передбачене ст. 286 КК, є злочином із так званим матеріальним складом, і обов'язковою ознакою його об'єктивної сторони, що характеризує вчинене діяння (дію чи бездіяльність), є не будь-які з допущених

особою порушень правил дорожнього руху, а лише ті з них, які спричиняють (викликають, породжують) суспільно небезпечні наслідки, передбачені в ст. 286 частинах 1, 2 або 3 КК, тобто тільки такі порушення правил дорожнього руху, які є причиною настання цих наслідків, і перебувають із ними у причинному зв'язку.

Суди попередніх інстанцій дійшли висновку, що сторона обвинувачення не довела обставин кримінального правопорушення у тому обсязі й за тим механізмом спричинення тілесних ушкоджень, які були викладені в обвинувальному акті. Зокрема, суд встановив, що не знайшло свого підтвердження інкриміноване виправданому порушення правил безпеки дорожнього руху, яке, за версією сторони обвинувачення, перебувало у причинному зв'язку із заподіянням потерпілому тілесних ушкоджень, як і не було встановлено наїзду транспортного засобу на потерпілого. А отримані потерпілим тілесні ушкодження самі по собі не свідчать про доведеність обвинувачення за ч. 1 ст. 286 КК.

Отже, у цьому кримінальному провадженні суди дійшли обґрунтованого висновку про відсутність складу інкримінованого виправданому кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК. Водночас встановили заподіяння потерпілому середньої тяжкості тілесних ушкоджень, але не у зв'язку з посяганням на суспільні відносини, що забезпечують безпеку дорожнього руху. Так, під час судового розгляду встановлено обставини, які істотно відрізняються від викладених в обвинувальному акті. Зокрема, з'ясовано, що подія відбувалася в умовах конфліктної ситуації між виправданим та потерпілим (бійки, яку розпочав потерпілий), під час якої, зокрема, наїзду на потерпілого не було, хоча ця обставина органом досудового розслідування була інкримінована виправданому. Незважаючи на встановлення інших обставин кримінального провадження, сторони не порушували питання про призначення відповідної експертизи для перевірки дотримання/недотримання водієм вимог ПДР за встановлених саме під час судового розгляду обставин цієї події.

Згідно з усталеною судовою практикою кримінальна відповідальність за ст. 286 КК настає лише за умови, що винна особа внаслідок порушення правил безпеки дорожнього руху спричинила з необережності потерпілому середньої тяжкості чи тяжке тілесне ушкодження або його загибель. Якщо ж, порушуючи відповідні правила й усвідомлюючи суспільно небезпечний характер своїх дій, винний передбачав суспільно небезпечні наслідки і бажав або свідомо припускав їх настання, ці дії необхідно кваліфікувати за статтями КК, в яких встановлено відповідальність за умисні кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи.

Верховний Суд вважає, що у цьому кримінальному провадженні суди, дійшовши висновку про відсутність у діянні виправданого складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 286 КК, за обставин, викладених в обвинувальному акті, не мали повноважень розглядати питання перекваліфікації інкримінованого виправданому діяння, зокрема, на ч. 1 ст. 122 КК (умисне середньої тяжкості тілесне ушкодження) або ст. 128 цього Кодексу (необережне середньої тяжкості тілесне ушкодження), оскільки зміна судом правової кваліфікації

за вказаними кримінально-правовими нормами (ч. 1 ст. 122 або ст. 128 КК) порівняно з ч. 1 ст. 286 цього Кодексу погіршувала б становище обвинуваченого та суперечила б вимогам ст. 337 КПК щодо меж судового розгляду.

За таких обставин місцевий суд обґрунтовано виходив із того, що пред'явлене виправданому обвинувачення за ч. 1 ст. 286 КК не знайшло свого підтвердження, а тому ухвалив виправдувальний вирок відповідно до вимог ст. 373 КПК. Апеляційний суд, перевіrivши доводи апеляційних скарг, погодився з такими висновками.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 10.06.2026 у справі № 753/19378/21 (провадження № 51-522км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137414035>

7. Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації

7.1. Незаконне переправлення осіб через державний кордон України (ст. 332 КК)

7.1.1. Хоча для кваліфікації дій особи за ст. 332 КК як незаконного переправлення осіб через державний кордон України детальна інформація про учасників, конкретні способи перетину кордону тощо є важливою, відсутність таких точних даних не може сама по собі свідчити про відсутність умислу на вчинення цього кримінального правопорушення, оскільки діяльність осіб, пов'язана з незаконним переправленням осіб через кордон, є законспірованою. Факт бронювання місця на незаконний перетин кордону, а також можливість здійснення перетину кордону у визначені дати та час, показання свідків і дані негласних слідчих (розшукових) дій свідчать саме про дії, спрямовані на реалізацію незаконного перетину державного кордону

Обставини справи: обвинувачені за попередньою змовою між собою організували, керували, сприяли порадами та вказівками, надавали засоби з метою незаконного переправлення особи через державний кордон України. Після попередніх зустрічей, домовленостей, узгодження вартості послуги (7 000 доларів США), інструктажу особи, обвинувачений на автомобілі привіз останню з м. Чернівців до с. Мамаївці, де знаходився інший автомобіль, який мав перевезти її далі. Після прибуття на вказане місце обвинувачений отримав від особи обумовлену раніше винагороду та одразу був затриманий працівниками правоохоронних органів.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд визнав винуватими і засудив обвинувачених за ч. 2 ст. 15, ч. 3 ст. 190 КК. Апеляційний суд перекваліфікував дії обвинувачених на ч. 3 ст. 332 КК.

У касаційних скаргах захисники стверджують, що апеляційний суд не спростував твердження сторони захисту про відсутність в засуджених умислу на незаконне переправлення потерпілого через державний кордон України поза межами пункту пропуску, а також версію засуджених про наявність в них умислу

на заволодіння коштами потерпілого шляхом обману, яка, на переконання захисників, підтверджується показаннями свідків та письмовими доказами.

Позиція ККС: залишено без зміни вирок апеляційного суду.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що зі встановлених судами фактичних обставин справи слідує, що особі було озвучено вартість послуги незаконного переміщення через кордон, однак точних деталей такого переміщення озвучено не було.

Проте колегія суддів ККС враховує, що діяльність, пов'язана із незаконним переміщенням осіб через державний кордон, вочевидь не є легальною і потребує належної конспірації з боку осіб, які її здійснюють. Тому повідомлення інформації про те, хто саме буде залучений у схему такого переправлення, точний час, ідентифікуючі дані транспортних засобів, плани на використання підроблених документів тощо вочевидь повідомляються особами, дотичними до такого переправлення частково або ж послідовно, покроково.

Окрім цього, колегія суддів ККС звертає увагу на інші деталі цього провадження, які свідчать про те, що дії обвинувачених підпадають під ознаки ст. 332 КК, а не 190 КК. Домовленість між сторонами звучала так, що коли будуть знайдені кошти на оплату незаконного переправлення, сторони сконтактують і далі буде повідомлено подальші кроки для дій.

Колегія суддів ККС наголошує, що для кваліфікації дій особи за ст. 332 КК як незаконного переправлення осіб через державний кордон України, важливою є інформація про конкретні способи, учасників, інші деталізуючі дані про таке переправлення. Однак відсутність таких точних і конкретних даних не може сама по собі свідчити про відсутність умислу на вчинення цього кримінального правопорушення, оскільки діяльність осіб, пов'язана із незаконним переправленням осіб через кордон, вочевидь конспірується всіма, хто до неї причетний. Тому суд може встановити факт вчинення особою цього злочину і виходячи із сукупності доказів, які зібрані у відповідному провадженні, переконавшись, що вони є належними, допустимими і достатніми.

У цьому провадженні факт бронювання місця на незаконний перетин кордону, а також можливість здійснення перетину кордону у визначені дати та час, показання свідків та дані негласних слідчих (розшукових) дій свідчать саме про дії, спрямовані на реалізацію незаконного перетину державного кордону, оскільки вони відбувалися не хаотично, а шляхом чіткого планування та координації дій, з урахуванням наявності в певні періоди часу можливостей для нелегального перетину кордону.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справа № 718/263/25 (провадження № 51-595км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649410>

7.2. Ухилення від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період, на військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період (ст. 336 КК)

7.2.1. Військовозобов'язаний громадянин України, який хоча й народився в іншій державі та має іншу національність, не звільняється від обов'язку захищати Україну та з'явитися за викликом в ТЦК та СП, якщо він пройшов медичний огляд, за яким визнаний придатним до військової служби та отримав під розписку повістку про обов'язкову явку за таким викликом

Обставини справи: військовозобов'язаний, придатний за станом здоров'я для проходження військової служби, належним чином повідомлений про наслідки неприбуття за повісткою, не маючи поважних причин на неприбуття, звільнення чи відстрочку від призову на військову службу під час мобілізації, отримав «бойову» повістку про виклик до відділу ТЦК та СП для відправлення у військову частину, однак туди не прибув.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим та засудили обвинуваченого за ст. 336 КК.

У касаційній скарзі захисник стверджує, що в матеріалах кримінального провадження немає наказу на мобілізацію, мобілізаційного розпорядження чи повістки, які слугують підставами для призову на військову службу, як і доказів їх вручення, або зафіксованої відмови від їх отримання. Розписка, на яку послалися суди, не є належним способом оповіщення громадян про виклик, тому її безпідставно покладено в основу вироку в якості доказу. До того ж засуджений не володіє українською мовою з огляду на що, підписуючи цей документ, не розумів його змісту.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що для кваліфікації діяння за ст. 336 КК необхідно встановити факт отримання військовозобов'язаним повістки та його неявки без поважних причин у зазначені місце і час до ТЦК та СП.

Розписка, що міститься в матеріалах кримінального провадження у сукупності з іншими доказами, зокрема, показаннями самого засудженого, свідків, письмовими доказами, доводить отримання ним повістки, про що слушно зазначено в судових рішеннях.

Засуджений ані під час судового розгляду, ані в суді апеляційної інстанції не заперечував, що після проходження медичного огляду, він отримав повістку, про що і розписався.

Що стосується доводів сторони захисту, що засуджений не розумів змісту вручених йому у ТЦК та СП документів і тих, у яких він розписався, то вони є неприйнятними.

Попередньо засудженому було усно роз'яснено його обов'язок з'явитися за викликом до ТЦК та СП, а також наслідки неявки без поважних причин, попереджено про кримінальну відповідальність.

Хоча засуджений вільно не володіє українською мовою, у зв'язку з чим для забезпечення його прав у кримінальному провадженні було залучено перекладача, проте знає її на достатньому для усного сприйняття та розуміння рівні з огляду на тривалий час його проживання в Україні, перебування у цивільному шлюбі з громадянкою України, трудову діяльність, а тому його твердження про необізнаність з обов'язком з'явитися до ТЦК та СП для відправлення у військову частину небезпідставно розцінили як обраний ним спосіб захисту.

Засуджений неодноразово зазначав, що оскільки він народився в Казахстані, а за національністю є білорусом, то не зобов'язаний захищати Україну, тим самим прямо висловив небажання проходити військову службу. Даних про те, що засуджений з моменту отримання повістки вчиняв бодай якісь спроби виправити ситуацію та вступити до лав ЗСУ, матеріали справи не містять. Така поведінка засудженого безсумнівно свідчить про умисне та свідоме ухилення ним від призову на військову службу під час мобілізації, на особливий період.

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 04.06.2026 справа № 678/1251/24 (провадження № 51-3540км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226651>

8. Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів

8.1. Опір представникові влади, працівникові правоохоронного органу, державному виконавцю, приватному виконавцю, члену громадського формування з охорони громадського порядку і державного кордону або військовослужбовцеві, уповноваженій особі Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ст. 342 КК)

8.1.1. Опір представнику правоохоронного органу та застосоване до нього насильство, які об'єднані єдиним умислом, не розірвані в часі, де розвиток подій від опору до застосування насильства відбувся динамічно та практично одночасно, утворюють одне кримінально каране діяння, передбачене ч. 2 ст. 345 КК, і не потребують додаткової кваліфікації за ч. 2 ст. 342 КК

Обставини справи: обвинувачений внаслідок вчинення ним опору працівникові поліції завдав останньому удар правою ногою в голову, заподіявши йому легких тілесних ушкоджень, що спричинили короточасний розлад здоров'я.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватими і засудили обвинуваченого за ч. 2 ст. 342, ч. 2 ст. 345 КК.

У касаційній скарзі прокурор вказує, що дії обвинуваченого охоплювалися об'єктивною стороною складу злочину, передбаченого ч. 2 ст. 345 КК, і не потребували окремої кваліфікації за ч. 2 ст. 342 цього Кодексу.

Позиція ККС: змінено рішення судів попередніх інстанцій, виключено вказівку на кваліфікацію дій обвинуваченого за ч. 2 ст. 342 КК.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що у разі, коли особа спочатку вчиняє менш суспільно небезпечне діяння, а потім – більш суспільно

небезпечне однорідне посягання, і вчинене охоплюється єдиним умислом, вчинене підлягає кваліфікації як одиничне більш суспільно небезпечне кримінальне правопорушення.

За встановленими в цьому кримінальному провадженні обставинами, опір та насильство, застосовані обвинуваченим до представника правоохоронного органу, були об'єднані єдиним умислом, не були розірвані в часі, тобто його діями одночасно були вчинені різні види посягань на працівників правоохоронного органу, розвиток подій від опору до застосування насильства відбувалися динамічно та практично одночасно. Відтак, вчинені обвинуваченим неправомірні дії утворюють одне кримінально каране діяння, передбачене ч. 2 ст. 345 КК, і не потребують додаткової кваліфікації за ч. 2 ст. 342 цього Кодексу.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.06.2026 у справі № 523/16348/24 (провадження № 51-4817км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649435>

9. Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг

9.1. Службова недбалість (ст. 367 КК)

9.1.1. Враховуючи, що поземельна книга, а не копія витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку, є документом, що підтверджує факт реєстрації земельної ділянки, дії державного кадастрового реєстратора, який створив заявки від громадян на державну реєстрацію земельних ділянок, проте сама державна реєстрація не відбулася, а поземельні книги не підписані цифровим підписом відповідальної особи, не утворюють складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 2 ст. 367 КК

Обставини справи: державний кадастровий реєстратор, за відсутності погодженого проекту землеустрою та висновку-погодження проекту землеустрою щодо передачі у приватну власність земельних ділянок, зареєстрував земельні ділянки та надав особам витяги з Державного земельного кадастру про них. Такі дії службової особи, відповідно до пред'явленого обвинувачення, спричинили тяжкі наслідки охоронюваним законом державним інтересам, оскільки ці земельні ділянки, вартість яких становить 2 100 000 гривень, що в 250 і більше разів перевищує НМДГ, у подальшому незаконно були передані у приватну власність.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали невинуватим та виправдали службову особу за ч. 2 ст. 367 КК у зв'язку з недоведенням, що кримінальне правопорушення вчинене останнім.

У касаційній скарзі прокурор стверджує, що суди не надали належної оцінки доказам у їх сукупності й необґрунтовано дійшли до висновку про невинуватість службової особи.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС зазначає, що на підтвердження винуватості державного кадастрового реєстратора у цьому кримінальному

правопорушенні сторона обвинувачення посилалася на показання свідків та низку письмових доказів, детальний зміст яких наведено у виправдувальному вироку. Суд першої інстанції дослідив вказані докази, надав кожному з них оцінку на предмет допустимості та достовірності, а сукупності зібраних доказів – на предмет достатності для підтвердження обвинувачення, дійшов обґрунтованого висновку, що сторона обвинувачення не довела поза розумним сумнівом, що виправданий вчинив інкримінований злочин.

Зокрема, місцевий суд виходив із того, що сторона обвинувачення наполягала на вчиненні виправданим, без конкретизації форми вини, протиправних дій, які із об'єктивної сторони полягали в реєстрації земельних ділянок за відсутності погодженого проекту землеустрою щодо передачі таких у приватну власність та наданні витягів із Державного земельного кадастру про ці земельні ділянки. Ці незаконні дії виправданого, на думку слідства, призвели до спричинення тяжких наслідків охоронюваним законом державним інтересам на суму 2 100 000 грн.

Свою позицію прокурор обґрунтовував у тому числі копіями реєстраційних справ і витягів із Державного земельного кадастру про земельні ділянки.

Однак це обвинувачення свого підтвердження не знайшло, оскільки, як встановив суд, реєстрація таких земельних ділянок фактично не відбулася.

Також свій висновок місцевий суд обґрунтував тим, що поземельна книга, а не копія витягу з Державного земельного кадастру про земельну ділянку, є фактом реєстрації земельної ділянки, а в цьому кримінальному провадженні сторона обвинувачення не надала доказів реєстрації спірних земельних ділянок виправданим.

Крім того, позицію сторони обвинувачення спростовано даними відповіді Головного управління Держгеокадастру, відповідно до яких неможливо встановити кадастрового реєстратора, який надав витяги з Державного земельного кадастру на вказані земельні ділянки, оскільки такі земельні ділянки відсутні в Національній кадастровій системі. Аналогічна відповідь була надана й Управлінням Держземагентства.

Також суд встановив, що державний кадастровий реєстратор створив лише заявки на державну реєстрацію від громадян, проте сама державна реєстрація земельних ділянок не здійснена, поземельні книги не підписані цифровим підписом відповідальної особи.

Допитані в судовому засіданні свідки також не підтвердили факту причетності виправданого до інкримінованого злочину.

Поміж наведеного місцевий суд звернув увагу й на те, що у пред'явленому виправданому обвинуваченні за ч. 2 ст. 367 КК не зазначено, які саме конкретно службові обов'язки ним не виконано та причинний зв'язок між їх невиконанням і завданням тяжких наслідків.

З огляду на ці фактичні дані, місцевий суд визнав показання виправданого про непричетність до скоєного і створення лише заявки на реєстрацію земельних ділянок неспростованими.

Крім наведеного вище, позиція виправданого підтверджена дослідженням рішенням місцевого суду, де встановлено, що підставою незаконної реєстрації

права власності на наведені вище земельні ділянки, є підроблене розпорядження райдержадміністрації, а не витяги з Державного земельного кадастру.

Апеляційний суд, переглянувши вирок місцевого суду, відповідним чином перевірів доводи прокурора, аналогічні наведеним у його касаційній скарзі, та обґрунтовано залишив цей виправдувальний вирок без змін.

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 04.06.2026 у справі № 359/208/19 (провадження № 51-2958км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137263067>

10. Кримінальні правопорушення проти правосуддя

10.1. Завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою (ст. 371 КК)

10.1.1. При розгляді обвинувачення судді в завідомо незаконному триманні під вартою обґрунтованість такого рішення, оцінка обставин, розглянутих суддею, або правильність застосування нею матеріального або процесуального закону не свідчать про завідомо незаконність рішення в значенні ст. 371 КК, а є підставою для оскарження такого рішення до вищих судових інстанцій. Вирішальною ознакою для засудження особи за ст. 371 КК є суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, яка характеризується виключно прямим умислом та обов'язковою ознакою завідомості

Обставини справи: суддя обвинувачувалась у тому, що в особистих інтересах постановила завідомо неправосудні рішення, внаслідок чого двоє потерпілих незаконно тримались під вартою в СІЗО.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд виправдав суддю за ч. 3 ст. 371 КК за недоведеністю, що в її діянні є склад інкримінованого злочину. Апеляційний суд змінив цей вирок, виключивши з нього висновки про: нікчемність повідомлення їй про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 375 КК; неправомірність зміни обвинувачення під час судового розгляду з ч. 2 ст. 375 КК на ч. 3 ст. 371 КК; недопустимість частини доказів у зв'язку із зміною підслідності кримінального провадження. В іншій частині вирок залишено без зміни.

У касаційних скаргах прокурор та представник потерпілого вважають, що на момент постановлення суддею ухвал були відсутні підстави для тримання потерпілих під вартою.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення суддів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС зазначила, що при розгляді обвинувачення у завідомо незаконному триманні під вартою, що здійснюється на підставі ухвали судді, предметом розгляду не є сама по собі обґрунтованість такого рішення, оцінка обставин, розглянутих суддею, або правильність застосування нею матеріального або процесуального закону. Ці аспекти є підставою для оскарження такого рішення до вищих судових інстанцій, але як такі не свідчать про завідомо незаконність рішення в значенні ст. 371 КК. Вирішальною ознакою

для засудження особи за ст. 371 КК є суб'єктивна сторона кримінального правопорушення, яка характеризується виключно прямим умислом та обов'язковою ознакою завідомості.

Завідомість означає достовірне знання суб'єктом злочину певних фактичних або юридичних обставин до моменту вчинення діяння. У контексті ст. 371 КК це означає, що слідчий суддя, обираючи запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, мав достеменно, із повною очевидністю усвідомлювати, що таке рішення буде незаконним. Для цього сторона обвинувачення має довести, наприклад, що суддя не міг не розуміти, – здійснивши передбачені законом процесуальні дії, – що для взяття під варту немає жодних підстав, оскільки докази свідчать про непричетність особи до кримінального правопорушення або про те, що ніякого правопорушення не сталося, або що надані слідчим та прокурором матеріали є сфальсифікованими чи очевидно недостатніми з погляду об'єктивного спостерігача, що правопорушення, інкриміноване особі, не допускає застосування такого запобіжного заходу тощо.

Верховний Суд зазначає, що на цьому етапі кримінального провадження суддя не може вимагати від сторони обвинувачення довести винуватість особи поза розумним сумнівом. Стороні обвинувачення достатньо довести наявність обставин, які можуть переконати об'єктивного спостерігача в тому, що особа може бути причетна до правопорушення. Перевірка обставин, які стали підставою для такої підозри, є предметом подальшого розслідування.

Тому сторона обвинувачення, обвинувачуючи суддю за ст. 371 КК, має надати докази завідомої незаконності судового рішення, які виходять за межі звичайної оцінки такого рішення вищою судовою інстанцією в звичайному процесуальному порядку.

Суддя під час розгляду заслухала потерпілих та свідків і встановила, що потерпілі були затримані при перевезенні значної кількості автомобільних шин в напрямку центра Києва. На той час було відомо, що шини використовувалися протестувальниками у протистоянні з силовими підрозділами, яке відбувалося на майдані Незалежності та прилеглих районах як засіб створення димових завіс та барикад. На підставі цих доказів вона зробила висновок про їх можливу причетність до цих подій. За таких обставин Верховний Суд не може погодитися з твердженням сторони обвинувачення, що суддя під час ухвалення рішень на цьому етапі розслідування завідомо знала про непричетність потерпілих до подій, які відбувалися в цей період в центрі Києва.

Хоча Верховний Суд визнає скудність обґрунтування суддею наявності ризиків, які зумовили застосування запобіжного заходу, однак не вважає, що цей недолік рішень виходить за межі питань, які є предметом звичайного оскарження судового рішення і поза розумним сумнівом свідчить про завідомо незаконне рішення судді в значенні ст. 371 КК. Також Верховний Суд не вбачає порушення з боку судді у тому, що вона відмовила у переданні потерпілих на поруки за відсутності поручителів, оскільки у цьому випадку суддя проявила необхідну обачність при ухваленні рішення.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.05.2026 у справі № 369/6970/15-к (провадження № 51-5580км24) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137263042>

10.2. Невиконання судового рішення (ст. 382 КК)

10.2.1. Сама по собі бездіяльність боржника щодо добровільної сплати певної грошової суми на виконання рішення господарського суду про її стягнення з такого боржника автоматично не свідчить про наявність підстав до його притягнення до кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення (ст. 382 КК) про стягнення з останнього певної суми за невиконання договору у сфері господарської діяльності

Обставини справи: обвинувачений, діючи умисно, достовірно знаючи про обов'язковість виконання рішення господарського суду, яким з нього стягнуто 99151,83 грн, і маючи реальну можливість щодо його виконання, відкрив у відділенні ПАТ АБ «Укргазбанк» новий рахунок, проводив по ньому господарські операції в гривнях на загальну суму по дебету 376645 грн та по кредиту 376925,72 грн.

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 1 ст. 382 КК.

У касаційній скарзі захисник вказує про відсутність об'єктивної та суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 382 КК.

Позиція ККС: скасовано рішення судів попередніх інстанцій, кримінальне провадження закрито на підставі п. 2 ч. 1 ст. 284 КПК у зв'язку з відсутністю в діянні обвинуваченого складу інкримінованого кримінального правопорушення.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що сама по собі бездіяльність щодо добровільної сплати боржником певної грошової суми на виконання рішення господарського суду про її стягнення з останнього автоматично не свідчить про наявність підстав до його притягнення до кримінальної відповідальності за невиконання судового рішення про стягнення з останнього певної суми за невиконання договору у сфері господарської діяльності.

В цій справі має вагоме значення, проте залишилось поза увагою судів попередніх інстанцій, що ні в рішенні господарського суду, ні в ГПК, ні в Законах «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», «Про виконавче провадження», ні в іншому нормативному регулюванні відповідних правовідносин не йдеться про визначення порядку та встановлення строку щодо добровільної сплати грошової суми, стягнути яку з фізичної особи-підприємця обвинуваченого ухвалив господарський суд.

Зміст правового регулювання щодо виконання рішення суду господарської юрисдикції та встановлений законом спосіб виконання судового припису про стягнення з фізичної особи-підприємця обвинуваченого на користь фізичної особи-підприємця грошової суми унеможливають саме твердження про кримінальну протиправність поведінки фізичної особи-підприємця, що виявляється в бездіяльності зі сплати в добровільному порядку відповідної суми, яка не обмежена аби якими строками, умовами чи обставинами.

За нормами господарського процесуального закону виконання рішення господарського суду про стягнення грошової суми через невиконання умов

господарського договору провадиться на підставі виданого ним наказу, який є виконавчим документом, у порядку, встановленому законодавством про виконавче провадження.

Законодавство чітко визначає спосіб виконання судових рішень господарських судів в справах про стягнення сум із суб'єктів господарської діяльності, постановлених в позовних провадженнях, де про добровільне виконання таких рішень як етап чи окрему складову їх виконання, зокрема в Розділі VII «Порядок звернення стягнення на майно боржника» Закону «Про виконавче провадження», не йдеться.

Рішення про стягнення грошової суми з фізичної особи-підприємця обвинуваченого не може бути визнано таким, що покладає на останнього вимогу зобов'язального характеру. У разі задоволення позовної вимоги про стягнення з фізичної особи-підприємця на користь іншої фізичної особи-підприємця певної грошової суми, суд стягує таку суму на користь позивача, а не зобов'язує відповідача її сплатити. Такий висновок узгоджується із правозастосовним підходом ВП ВС у п. 144 постанови від 14.11.2018 (справа № 183/1617/16, провадження № 14-208цс18).

Щодо юридичної оцінки дій обвинуваченого необхідно виходити зі припису резолютивної частини судового рішення, умісне невиконання якого ставилося йому у провину, а саме з того, що останньому не адресовано його виконання. Спосіб виконання, визначений у рішенні господарського суду, – стягнути з фізичної особи-підприємця обвинуваченого на користь фізичної особи-підприємця 99 151,83 грн адресований органам виконавчої служби, які й забезпечують виконання такого рішення суду господарської юрисдикції в порядку, визначеному у законодавстві.

Обвинувачений є не адресатом судового припису, на якого покладений певний обов'язок із його виконання, а боржником щодо якого таке виконання здійснюється спеціально уповноваженим суб'єктом і за встановленим в спеціальному законі порядком.

Отже, висновки судів попередніх інстанцій, за якими відкриття обвинуваченим нового банківського рахунку, після накладення арешту на існуючі рахунки, отримали юридичну оцінку як «невиконання судового рішення», Верховний Суд вважає безпідставними і вкотре наголошує, що відкриття нових рахунків у банках чи інших фінансових установах через накладений виконавцем арешт на кошти боржника є «перешкоджанням виконанню судового рішення» в розумінні ч. 1 ст. 382 КК. Натомість у формулюванні обвинувачення, висунутого обвинуваченому, не йдеться про «перешкоджання виконанню судового рішення», відповідна форма виявлення кримінального правопорушення, передбачена ч. 1 ст. 382 КК, не була інкримінована обвинуваченому в порядку ст. 291 КПК, серед яких і приписи п. 5 ч. 2 цієї статті.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 18.06.2026 у справі № 344/4525/20 (провадження № 51-497км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137538004>

РОЗДІЛ III. ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

11. Засади кримінального провадження

11.1. Забезпечення права на захист (ст. 20 КПК)

11.1.1. Систематичні неявки належним чином повідомленої сторони захисту в судові засідання свідчать про їх свідоме зловживання своїми процесуальними правами, безпідставне затягування судового процесу та перешкоджання розгляду кримінального провадження в розумні строки, враховуючи закінчення перебігу строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, передбачених ст. 49 КК

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 1 ст. 286 КК.

У касаційній скарзі захист зазначав, що апеляційний розгляд відбувся без участі обвинуваченого та його захисника, незважаючи на обґрунтоване клопотання сторони захисту про його відкладення.

Позиція ККС: залишено без зміни ухвали апеляційного суду.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що добросовісність при реалізації прав і повноважень включає в себе неприпустимість зловживання правом, яка, виходячи із конституційних положень, означає, що зловживання правом є спотворенням правосуддя, коли той чи інший учасник судового провадження надає своїм діям видимість юридичної правильності, натомість, насправді використовує в цілях, які є протилежними тим, задля досягнення яких закон наділяє їх відповідними процесуальними правами.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, зокрема, аудіозаписів судових засідань апеляційного суду, учасники справи під час неодноразових (понад 9) відкладень судових засідань в суді апеляційної інстанції заявляли про зловживання стороною захисту своїми процесуальними правами. Більш того, представник цивільного позивача звертався до суду із письмовою заявою про визнання дій обвинуваченого такими, що направлені на затягування процесу, а представник потерпілих – із заявою про зловживання процесуальними правами. Звертаючись із клопотанням до апеляційного суду про чергове відкладення судового засідання через перебування підзахисного на стаціонарному лікуванні, захисник не долучив підтверджуючих документів. Ба більше, сам захисник не з'явився до суду апеляційної інстанції, не повідомив суд про поважність причин свого неприбуття, чим, на переконання колегії суддів, допустив неналежне представлення інтересів обвинуваченого у суді апеляційної інстанції. Апеляційний суд вважав за можливе розглянути апеляційні скарги за відсутності сторони захисту, приймаючи до уваги той факт, що в даному випадку участь сторін кримінального провадження є обов'язковою, обвинувачений та його захисник

належним чином повідомлені про дату, час і місце апеляційного розгляду та не надали доказів щодо поважності причин своєї неявки, при цьому інші учасники провадження наполягали на розгляді апеляційних скарг за відсутності сторони захисту, яка вчиняє умисні дії, спрямовані на затягування розгляду справи.

Колегія суддів ККС зазначила, що систематичні неявки обвинуваченого та його захисника в судові засідання апеляційного суду свідчать про їх свідоме зловживання своїми процесуальними правами, оскільки призвели до безпідставного затягування апеляційного розгляду та перешкоджали розгляду кримінального провадження в розумні строки, враховуючи закінчення перебігу строків давності притягнення до кримінальної відповідальності, визначених приписами ст. 49 КК.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 04.06.2026 у справі № 947/21679/23 (провадження № 51-1017км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226650>

12. Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження

12.1. Дізнавач (ст. 40-1 КК)

12.1.1. Якщо письмове «доручення» керівника органу розслідування містить усі реквізити, притаманні постанові, чітко окреслює межі повноважень та виходить від компетентної особи, воно наділяє дізнавача легітимним статусом і не може свідчити про недопустимість отриманих ним доказів

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали невинуватою і виправдали особу за ч. 1 ст. 125 КК на підставі п. 3 ч. 1 ст. 373 КПК у зв'язку з недоведеністю, що в її діянні є склад цього кримінального правопорушення.

У касаційній скарзі прокурор і представник потерпілого вважають, що призначення дізнавача дорученням, а не постановою, вручення підозри без участі захисника та використання відеозапису з суміжного провадження повністю відповідали закону і не порушували прав виправданого.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що суд першої інстанції дійшов висновку, що дізнавач проводив розслідування без належних повноважень, оскільки діяв на підставі доручення, а не постанови. На цій підставі, а також через відсутність захисника під час повідомлення про підозру, суд констатував істотне порушення встановленої процедури та визнав недопустимими доказами протокол перегляду відеозапису і висновок експерта.

Колегія суддів ККС погоджується зі сторонами обвинувачення і потерпілого у тому, що такі висновки суду є помилковими і суперечать закону.

Якщо письмове «доручення» керівника органу розслідування містить усі реквізити, притаманні постанові, чітко окреслює межі повноважень та виходить від компетентної особи, воно наділяє дізнавача легітимним статусом і не може свідчити про недопустимість отриманих ним доказів.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.06.2026 у справі № 369/16593/20 (провадження № 51-3213км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649454>

12.2. Відмова від захисника або його заміна (ст. 54 КК)

12.2.1. У разі відмови від захисника обов'язковим є надання обвинуваченому і його адвокату можливості зустрічі та конфіденційного спілкування. КПК не містить будь-яких безальтернативних вимог щодо прийняття відмови від захисника виключно в його присутності в судовому засіданні

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 2 ст. 146, ч. 4 ст. 187, ч. 2 ст. 189, ч. 2 ст. 289 КК, а за ч. 1 ст. 147 КК визнали невинуватим та виправдали у зв'язку з відсутністю в його діях складу кримінального правопорушення.

У касаційній скарзі прокурор зазначає, що суд апеляційної інстанції здійснив апеляційний розгляд за відсутності захисника обвинуваченого, а також, в порушення положень ч. 2 ст. 54 КПК, вирішив питання про відмову від зазначеного захисника без його участі.

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду та призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що відповідно до ч. 2 ст. 54 КПК (у редакції, чинній на час апеляційного розгляду), якщо підозрюваний, обвинувачений наполягає на відмові від захисника, слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд зобов'язані організувати зустріч захисника з підозрюваним, обвинуваченим. У разі, якщо підозрюваний, обвинувачений особисто та безпосередньо повідомляє захиснику про небажання мати захисника, заміну захисника після конфіденційної розмови із захисником, така відмова або заміна фіксується у протоколі процесуальної дії або журналі судового засідання.

Тобто законодавець визначив, що в разі відмови від захисника обов'язковим є надання обвинуваченому та його адвокату можливості зустрічі та конфіденційного спілкування. Разом з тим наведена норма КПК не містить будь-яких безальтернативних вимог щодо прийняття відмови від захисника виключно в його присутності в судовому засіданні. При цьому Верховний Суд зауважує, що така вимога була наведена в положеннях ч. 2 ст. 54 КПК (у редакції від 01.07.2021), однак зазначена норма втратила чинність на підставі Закону від 14.07.2021 № 1637-IX.

Водночас в обґрунтуванні касаційної скарги прокурор не наводить жодних доводів про те, яким саме чином розгляд питання про відмову від захисника за його відсутності в судовому засіданні та здійснення апеляційного розгляду без участі цього адвоката порушило конвенційні та конституційні права обвинуваченого, з огляду на те, що сам обвинувачений не заперечував щодо відмови від його захисника, а судовий розгляд здійснювався за участю захисника.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 11.06.2026 у справі № 466/4414/15-к (провадження № 51-4588км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649441>

13. Докази і доказування

13.1. Допустимість доказу (ст. 86 КПК)

13.1.1. Копіювання відеозапису ДТП та недослідження в судовому засіданні носія інформації, за допомогою якого такий відеозапис був створений, не є тими безумовними обставинами, які свідчать про недопустимість інформації, зафіксованої на цьому відеозаписі, як доказу в кримінальному провадженні. Відсутність у матеріалах кримінального провадження відомостей про те, на якому саме пристрої здійснювався відеозапис, з відображенням його характерних властивостей, не може слугувати підставою для визнання такого відеозапису недопустимим доказом

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 1 ст. 286 КК.

У касаційній скарзі обвинувачений зазначає, що висновок експерта є недопустимим доказом, оскільки ґрунтується на копії відеозапису ДТП, який неодноразово піддавався змінам і відповідно також є недопустимим. До того ж судами не встановлено пристрій, на який було здійснено вказаний відеозапис.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що апеляційний суд у своєму рішенні обґрунтовано зауважив, що вказаний відеозапис ДТП був отриманий органом досудового розслідування у встановленому кримінальним процесуальним законом порядку, шляхом його витребування та отримання у ФОП, управляючої магазином «Дружба» з наявної у розпорядженні магазину камери зовнішнього відеоспостереження «Дружба_ch11». До того ж цей суд слушно зазначив, що відсутність в матеріалах справи відомостей стосовно того, на якому саме пристрої здійснювався відеозапис, з відображенням його характерних властивостей, не може слугувати підставою для визнання такого відеозапису недопустимим доказом в кримінальному провадженні.

Зі свого боку колегія суддів ККС звертає увагу й на те, що матеріальний носій – це лише спосіб збереження інформації, який має значення тільки, коли електронний документ виступає речовим доказом. Головною особливістю електронного документа є відсутність жорсткої прив'язки до конкретного носія. Один і той же електронний документ (відеозапис) може існувати на різних носіях. Всі ідентичні за своїм змістом примірники електронного документа можуть розглядатися як оригінали та відрізнятися один від одного тільки часом та датою створення.

Тож доводи сторони захисту про те, що у матеріалах справи відсутній оригінал відеозапису з місця ДТП не є слушними.

Більше того, апеляційний суд обґрунтовано зауважив, що вищевказаний відеозапис з камер спостережень був предметом судової комп'ютерно-технічної експертизи, відповідно до дослідницької частини якого експерт зазначив,

що у верхньому правому куті відеозапису міститься маркування з датою та часом запису – 19.07.2019, з 13:52:14 по 13:53:54 та дійшов висновку про те, що наданий на дослідження носій інформації (оптичний носій типу CD-R «DATEX») дозволяє зчитувати записану на ньому інформацію.

Варто зауважити, що суд апеляційної інстанції звернув увагу і на те, що під час відкриття матеріалів кримінального провадження на стадії досудового розслідування, а також у ході судового розгляду провадження, стороною захисту не заперечувався факт того, що на відеозаписі зафіксована саме подія ДТП і не висловлювалися жодні сумніви стосовно автентичності такого відеозапису та відсутності в ньому ознак монтажу.

Отже факт копіювання вищевказаного відеозапису та не дослідження у судовому засіданні носія інформації, за допомогою якого такий відеозапис був створений, не є тими безумовними обставинами, які свідчать про недопустимість інформації, зафіксованої на такому відеозаписі, як доказу в цьому кримінальному провадженні

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 03.06.2026 у справі № 511/1762/20 (провадження № 51-2553км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226568>

13.2. Висновок експерта (ст. 101 КПК)

13.2.1. Якщо експертне дослідження проводилося на підставі рішення органу досудового розслідування, укладання договору з експертною установою не є обов'язковим. Відсутність в обвинувальному акті відомостей щодо витрат на проведення експертизи не є безумовною підставою для визнання її неналежним доказом

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 2 ст. 190 КК.

У касаційній скарзі захисник зазначає, що висновок експерта є недопустимим доказом, оскільки він складений судовим експертом на бездоговірних засадах та безкоштовно, який до того ж вийшов за межі постановлених питань.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що як вбачається з матеріалів провадження, експертне дослідження проводилось саме на підставі рішення органу досудового розслідування (постанова слідчого про призначення судової товарознавчої експертизи), тому в даному випадку необхідність укладання договору була виключена.

Відсутність в обвинувальному акті відомостей щодо витрат на проведення вказаної експертизи не є безумовною підставою для визнання її неналежним доказом та, як наслідок, скасування рішення.

При цьому апеляційний суд, взявши до уваги наукову спроможність тих принципів положень, якими керувався експерт у своєму висновку і правильність застосованої ним методики дослідження, повноту та наукову

обґрунтованість висновку, комплексність експерта (освіту, стаж роботи), дійшов висновку про відсутність як сумнівів у правильності висновку судової товарознавчої експертизи, виготовленого судовим експертом, так і підстав не довіряти результатам експертизи, позаяк експертиза була проведена експертом, яка має відповідну кваліфікацію, а саме експерта за спеціалізацією 12.1 – визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів, та стаж експертної роботи з 1994 року.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.05.2026 у справі № 638/6560/21 (провадження № 51-4580км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137144704>

13.3. Зберігання речових доказів і документів та вирішення питання про спеціальну конфіскацію (ст. 100 КПК)

13.3.1. Відбійний молоток, який використовувався як знаряддя кримінального правопорушення, є речовим доказом у кримінальному провадженні та підлягає конфіскації в дохід держави

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд звільнив особу від кримінальної відповідальності за ч. 1 ст. 296 КК на підставі ст. 45 КК у зв'язку з дійовим каяттям, а кримінальне провадження закрит. Вирішив питання щодо речових доказів у кримінальному провадженні, зокрема, відбійний молоток повернув власнику. Апеляційний суд ухвалу суду першої інстанції у частині вирішення питання про долю речового доказу змінив та постановив на підставі ч. 9 ст. 100 КПК конфіскувати в дохід держави знаряддя вчинення кримінального правопорушення – відбійний молоток.

У касаційній скарзі обвинувачений вказує про неправомірність ухвали апеляційного суду в частині конфіскації в дохід держави речового доказу – відбійного молотка.

Позиція ККС: залишено без зміни ухвалу апеляційного суду.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що за правилами ч. 9 ст. 100 КПК питання про долю речових доказів вирішується судом під час ухвалення судового рішення, яким закінчується кримінальне провадження. При цьому п. 1 зазначеної норми передбачено, що гроші, цінності та інше майно, які підшукані, виготовлені, пристосовані або використані як засоби чи знаряддя вчинення кримінального правопорушення та/або зберегли на собі його сліди, конфіскуються, крім випадків, коли власник (законний володілець) не знав і не міг знати про їх незаконне використання.

За матеріалами справи, відбійний молоток, яким обвинувачений під час хуліганських дій пошкодив автомобіль, було визнано речовим доказом у кримінальному провадженні. Тому апеляційний суд, керуючись наведеними законодавчими приписами, дійшов обґрунтованого висновку про конфіскацію в дохід держави зазначеного молотка, котрий використовувався як знаряддя кримінального правопорушення.

При цьому, враховуючи те, що внаслідок вчинення проступку потерпілому було завдано матеріальних збитків на суму 235 328 грн, конфіскація відбійного молотка, належного обвинуваченому, не поклала на нього надмірний тягар та є пропорційною вчиненому.

Попри твердження обвинуваченого у касаційній скарзі, вилучення в дохід держави згаданого знаряддя не є спеціальною конфіскацією. Адже визначені статтями 96-1, 96-2 КК матеріально-правові підстави її застосування в цій справі не встановлені. Натомість апеляційний суд, виходячи з імперативних приписів п. 1 ч. 9 ст. 100 КПК, вирішив питання долі речових доказів, належним чином мотивувавши своє рішення.

Постанова колегії суддів Другої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справа № 938/665/25 (провадження № 51-44км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137499075>

14. Відшкодування (компенсація) шкоди у кримінальному провадженні, цивільний позов, виплата винагороди викривачу

14.1. Вирішення цивільного позову в кримінальному провадженні (ст. 129 КПК)

14.1.1. Якщо неповнолітній обвинувачений, який досягнув віку 17 років, заподіяв шкоду потерпілому, то відшкодування цієї шкоди може бути покладено на батьків обвинуваченого, які були позбавлені батьківських прав, якщо на момент розгляду кримінального провадження та вирішення цивільного позову судом не сплинув трирічний строк, встановлений для відшкодування шкоди, завданої дитиною, щодо якої вони були позбавлені батьківських прав

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили неповнолітнього обвинуваченого за ч. 1 ст. 296 КК. Цивільний позов законного представника неповнолітнього потерпілого задоволено частково, стягнуто із законного представника неповнолітнього обвинуваченого у рахунок відшкодування завданої моральної шкоди 20 000 грн.

У касаційній скарзі захисник вважає, що цивільний позов у кримінальному провадженні мав бути заявлений не лише до законного представника неповнолітнього обвинуваченого, а й до його батьків.

Позиція ККС: скасовано рішення судів попередніх інстанцій та призначено новий розгляд у суді першої інстанції в порядку цивільного судочинства.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що поза увагою судів обох інстанцій залишилися положення цивільного законодавства України, які мають суттєве значення для вирішення цивільного позову.

На день постановлення ухвали судом апеляційної інстанції неповнолітньому обвинуваченому виповнилося 17 років 8 місяців та 21 день. Як убачається з матеріалів провадження, законним представником неповнолітнього обвинуваченого є його бабуся, якій відповідно до рішення виконавчого комітету міської ради встановлено опіку (піклування) над неповнолітнім обвинуваченим. Підставою для прийняття такого рішення було заочне рішення місцевого суду, відповідно

до якого матір було позбавлено батьківських прав щодо її дітей. Зі змісту цього рішення вбачається, що відомості про батька дітей було записано з урахуванням положень ч. 1 ст. 135 Сімейного кодексу України.

За приписами ст. 1183 ЦК батьки зобов'язані відшкодувати шкоду, завдану дитиною, щодо якої вони були позбавлені батьківських прав, протягом трьох років після позбавлення їх батьківських прав, якщо вони не доведуть, що ця шкода не є наслідком невиконання ними своїх батьківських обов'язків.

На час розгляду кримінального провадження та розв'язання цивільного позову судом цей строк не сплинув.

Отже, доводи касаційної скарги сторони захисту щодо неправильного вирішення судом першої інстанції цивільного позову представника потерпілого у кримінальному провадженні є слушними.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 26.05.2026 у справі № 345/5000/24 (провадження № 51-3759км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137263039>

14.1.2. Якщо груба необережність потерпілого сприяла виникненню або збільшенню шкоди, то залежно від ступеня вини потерпілого (а в разі вини особи, яка завдала шкоди, – також залежно від ступеня її вини) розмір відшкодування зменшується, якщо інше не встановлено законом

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 2 ст. 286 КК, задовольнили цивільні позови потерпілих, стягнули на користь першої потерпілої з ТОВ «Експерт Моторз» 16 636,40 грн як відшкодування витрат на лікування і поховання та 180 600 грн як відшкодування моральної шкоди, та на користь другої потерпілої 260 600 грн на відшкодування моральної шкоди.

У касаційній скаргі представник цивільного відповідача стверджує, що під час ДТП потерпілим було грубо порушено вимоги пунктів 4.7, 4.8 розділу 4 ПДР (правила переходу пішоходами проїзної частини дороги), що має бути взято судом до уваги під час ухвалення рішення, у тому числі й щодо задоволення цивільного позову.

Позиція ККС: скасовано рішення судів попередніх інстанцій та призначено новий розгляд у суді першої інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що у ч. 2 ст. 1193 ЦК визначено, що в разі, якщо груба необережність потерпілого сприяла виникненню або збільшенню шкоди, то залежно від ступеня вини потерпілого (а в разі вини особи, яка завдала шкоди, – також залежно від ступеня її вини) розмір відшкодування зменшується, якщо інше не встановлено законом.

Зі змісту заперечень з додатками на цивільний позов та доводів касаційної скарги представника цивільного відповідача видно, що останній наполягав на зменшенні розміру відшкодування моральної шкоди, оскільки:

- під час ДТП потерпілим було грубо порушено вимоги пунктів 4.7, 4.8 розділу 4 ПДР (правила переходу пішоходами проїзної частини дороги), що має бути взято

судом до уваги під час ухвалення рішення, зокрема й щодо задоволення цивільного позову;

- відповідно до положень ч. 2 ст. 1193 ЦК та практики суду касаційної інстанції, у разі наявності в діях потерпілого грубої необережності у зв'язку з порушенням ПДР, розмір морального відшкодування за завдану внаслідок ДТП шкоду підлягає зменшенню.

Однак місцевий суд, розглядаючи кримінальне провадження на підставі ч. 3 ст. 349 КПК, у супереч положенням, передбаченим статтями 128, 370, 374 КПК, і практиці Верховного Суду (якою визначено обов'язок суду навіть під час спрощеного судового провадження встановити обставини, які підлягають доказуванню в кримінальному провадженні (ч. 1 ст. 91 КПК), якщо на цьому наполягають учасники справи), не перевіряв вказаних у запереченнях представника цивільного відповідача доводів та не дослідив матеріалів справи в тій частині, яка стосується вирішення заявленого цивільного позову.

Таким чином, ухваливши рішення про можливість проведення розгляду справи в порядку ч. 3 ст. 349 КПК, тобто без дослідження доказів (зокрема й у частині вирішення цивільного позову), суд першої інстанції допустив істотне порушення вимог кримінального процесуального закону.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 11.06.2026 у справі № 357/10154/23 (провадження № 51-2812км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649440>

14.1.3. Неотримання потерпілим мікрогранту на створення власного бізнесу від центру зайнятості не є упущеною вигодою та не підлягає компенсації у кримінальному провадженні

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 1 ст. 122 КК. Також задовольнили частково цивільний позов потерпілого та стягнули з обвинуваченого на користь позивача 10 000 грн на відшкодування моральної шкоди, і відмовили у задоволенні решти вимог.

У касаційній скарзі адвокат в інтересах потерпілого вважає необґрунтованими висновки судів попередніх інстанцій в частині відмови в задоволенні вимог про стягнення суми неотриманого гранту на розвиток бізнесу, оскільки потерпілий розраховував на ці кошти.

Позиція ККС: скасовано рішення судів попередніх інстанцій та призначено новий розгляд у суді першої інстанції в порядку цивільного судочинства.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС звернула увагу, що суд першої інстанції зазначив, що позовна заява потерпілого про стягнення з обвинуваченого упущеної вигоди в розмірі 250 000 грн задоволенню не підлягає.

Як на упущену вигоду потерпілий посиляється на неотримання мікрогранту на створення власного бізнесу від Державного центру зайнятості, який у свою чергу проводиться на конкурсній основі.

Місцевий суд зауважив, що згідно з листом Державного центру зайнятості потерпілому відмовлено в розгляді заявки на отримання мікрогранту без подальшого розгляду центром зайнятості бізнеспроекту та проведення співбесіди з претендентом у зв'язку з негативною діловою репутацією через існування судової справи. За таких обставин суд першої інстанції дійшов висновку, що вимога про стягнення упущеної вигоди належним чином не обґрунтована.

Водночас місцевий суд наголосив на тому, що:

- мікрогрант на створення власного бізнесу не є упущеною вигодою;
- потерпілому відмовлено навіть у прийнятті заявки, а не у виплаті вказаної суми, а з відповіді Державного центру зайнятості неможливо зрозуміти, існування якої саме судової справи стало підставою для відмови в розгляді його заявки на отримання мікрогранту.

Колегія суддів ККС зазначила, що касаційна скарга не містить доводів на спростування вказаних вище висновків судів попередніх інстанцій щодо підстав для відмови в розгляді заявки потерпілого на отримання мікрогранту, як і не містить обґрунтувань того, що підставою для такої відмови стало саме це кримінальне провадження.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 18.06.2026 у справі № 750/4388/22 (провадження № 51-3467км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649455>

II. ДОСУДОВЕ РОЗСЛІДУВАННЯ

15. Слідчі (розшукові) дії

15.1. Отримання зразків для експертизи (ст. 245 КПК)

15.1.1. Оскільки відібрання в обвинуваченого, який перебуває у несвідомому стані, зразків крові для встановлення факту сп'яніння, з огляду на обставини ДТП, було обов'язковим, проводилося на підставі постанови слідчого, у закладі охорони здоров'я медичним працівником, то права обвинуваченого в ході відібрання біологічних зразків не були порушені, підстави для визнання недопустимими протоколу та висновку експерта відсутні

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 1 ст. 286-1 КК.

У касаційній скарзі захисник вважає, що суди попередніх інстанцій безпідставно відхилили доводи сторони захисту про недопустимість у справі доказів, які підтверджують стан алкогольного сп'яніння обвинуваченого.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що відповідно до Інструкції про порядок виявлення у водіїв транспортних засобів ознак алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або перебування під впливом лікарських препаратів, що знижують увагу та швидкість реакції, затвердженою 09.11.2015 наказом № 1452/735 МВС та МОЗ:

- у разі скоєння ДТП, внаслідок якої є особи, що загинули або травмовані, проведення огляду на стан сп'яніння учасників цієї пригоди є обов'язковим у закладі охорони здоров'я (п. 8 Розділ I);

- якщо водій – учасник дорожнього руху внаслідок ДТП перебуває у несвідомому стані або з тяжкими травмами, обов'язково проводиться дослідження сечі (іншого біологічного середовища в разі неможливості взяття сечі) та крові на вміст алкоголю, наркотичних чи психотропних речовин у закладах охорони здоров'я, куди він доставлений (п. 13 Розділ III).

У кримінальному провадженні стосовно обвинуваченого суди встановили, що:

- відібрання у обвинуваченого зразків крові для встановлення факту сп'яніння, з огляду на обставини ДТП, було обов'язковим, проводилося на підставі постанови слідчого, у закладі охорони здоров'я медичним працівником, що відповідає Інструкції, відтак права обвинуваченого в ході відібрання біологічних зразків не були порушені, підстави для визнання недопустимими протоколу та висновку експерта відсутні;

- дослідження на вміст алкоголю крові обвинуваченого, який перебував у несвідомому стані, також узгоджується зі згаданим нормативним актом;

- відібрання у обвинуваченого біологічних зразків без участі понятих не вказує на порушення як вимог ч. 3 ст. 245 і ст. 241 КПК у їх взаємозв'язку, так і приписів ч. 7 ст. 223 цього Кодексу.

Водночас суди перевірили доводи сторони захисту щодо наявності розбіжностей у протоколі і висновку експерта та їх вплив на допустимість цих доказів і визнали їх неспроможними з огляду на законність проведення процедури відбирання біологічних зразків крові в цілому.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 143/612/24 (провадження № 51-237км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137851090>

III. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ У ПЕРШІЙ ІНСТАНЦІЇ

16. Підготовче провадження

16.1. Складання досудової доповіді (ст. 314-1 КПК)

16.1.1. Вирішення питання про необхідність складання досудової доповіді є правом суду та відбувається під час підготовчого судового засідання

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали обвинуваченого винуватим та засудили за ч. 1 ст. 332 КК.

У касаційній скарзі сторона захисту стверджує, що апеляційний суд всупереч вимогам ст. 314-1 КПК не звернувся до уповноваженого органу з питань пробації для складання досудової доповіді.

Позиція ККС: залишено без зміни вирок апеляційного суду.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що відповідно до п. 6 ч. 3 ст. 314 КПК в підготовчому судовому засіданні суд має право постановити ухвалу, якою доручити представнику персоналу органу пробації скласти досудову доповідь. Випадки, коли складання такої доповіді є обов'язковим, визначено КПК. З цього слідує, що вирішення питання про необхідність складання досудової доповіді є правом суду та відбувається під час підготовчого судового засідання.

Як вбачається з матеріалів кримінального провадження, в підготовчому судовому засіданні місцевого суду будь-хто із учасників цього провадження, в тому числі й сторона захисту, не заявляли клопотання про звернення до уповноваженого органу з питань пробації для складання досудової доповіді щодо обвинуваченого. Про досудову доповідь сторона захисту згадала у суді апеляційної інстанції.

З огляду на викладене колегія суддів ККС відхилила доводи сторони захисту про порушення судами норм КПК в частині незвернення до органу пробації для складання досудової доповіді.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 153/1184/25 (провадження № 51-578км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649409>

17. Судовий розгляд

17.1. Проведення експертизи за ухвалою суду (ст. 332 КПК)

17.1.1. Вирішення питання про призначення повторної експертизи за клопотанням сторони захисту є дискреційними повноваженнями суду

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 1 ст. 115 КК.

У касаційній скарзі захисник зазначає, що ним було заявлено клопотання про призначення комплексної судово-медичної експертизи з огляду на те, що після допиту експерта в суді першої інстанції було встановлено суттєві суперечності у висновках експерта щодо причини смерті потерпілого, усунути які можливо шляхом призначення повторної експертизи, разом з тим, на думку захисника, суди безпідставно відмовили у призначенні експертизи.

Позиція ККС: залишено без зміни ухвалу апеляційного суду.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що вирішення питання про призначення повторної експертизи за клопотанням сторони захисту є дискреційними повноваженнями суду.

Як вбачається з матеріалів провадження, захисником було подано до суду клопотання про призначення комплексної комісійної судово-медичної експертизи, яке він обґрунтовував тим, що висновки вже проведених судово-медичних експертиз містять відомості про декілька тілесних ушкоджень, від яких настала смерть потерпілого. Розглядаючи це клопотання з дотриманням порядку, передбаченого ст. 350 КПК, апеляційний суд погодився з висновком місцевого суду про відсутність передбачених підстав, визначених ст. 332 КПК, з огляду

на те, що висновки судово-медичної експертизи та додаткової судово-медичної експертизи, а також допит експерта в суді, який надав вичерпні відповіді на поставлені перед ним питання, в тому числі вказані у його висновках, не потребують проведення комплексної судово-медичної експертизи.

Суд апеляційної інстанції, відмовляючи у задоволенні клопотання захисника, дійшов обґрунтованого висновку про те, що висновок додаткової судово-медичної експертизи на рівні з іншими висновками експертиз, а також у сукупності з іншими доказами по справі, було досліджено судом для вирішення по суті кримінального провадження, а тому підстав для призначення комплексної комісійної судово-медичної експертизи апеляційний суд не вбачав.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 03.06.2026 у справі № 501/1388/22 (провадження № 51-349км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137111223>

17.2. Зміна обвинувачення в суді (ст. 338 КПК)

17.2.1. Про перекваліфікацію дій винної особи йде мова тоді, коли діяння цієї особи, яке згідно з обвинувальним актом ставиться їй у вину, підлягає кваліфікації за менш тяжкий злочин, ніж це зазначено в обвинувальному акті. Якщо ж вчинення конкретного діяння органом досудового розслідування особі у вину не ставилося, то суд, відповідно, не може вийти за межі висунутого обвинувачення і додатково встановити обставини кримінального провадження, які не були зазначені в обвинувальному акті

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд визнав винуватою і засудив обвинувачену за ч. 1 ст. 190 КК. Апеляційний суд відмовив у відкритті провадження за апеляційною скаргою потерпілого на цей вирок.

У касаційній скарзі представник потерпілого вказує про неправильну кваліфікацію місцевим судом дій обвинуваченої за ч. 1 ст. 190 КК та вважає, що її дії підлягають кваліфікації за ч. 2 ст. 190 КК як шахрайство, вчинене повторно

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду і призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС зазначила, що як вбачається з матеріалів кримінального провадження, предметом розгляду місцевого суду був обвинувальний акт щодо обвинуваченої у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 190 КК, без будь-яких змін висунутого обвинувачення в суді, передбачених ст. 338 КПК.

Як наслідок будь-яке оскарження кримінально-правової оцінки дій обвинуваченої у апеляційному порядку, яке стосується застосування статті про більш тяжке кримінальне правопорушення, є безрезультатним, оскільки повноваження суду апеляційної інстанції визначені КПК і суд позбавлений такої можливості.

Верховний Суд наголошує, що про перекваліфікацію дій винної особи може йтися тоді, коли діяння цієї особи, яке згідно з обвинувальним актом ставиться їй у вину, підлягає кваліфікації за менш тяжкий злочин, ніж це зазначено в обвинувальному акті. Якщо ж вчинення конкретного діяння органом досудового

розслідування особі у вину не ставилося, то суд відповідно не може вийти за межі висунутого обвинувачення і додатково встановити обставини кримінального провадження, які не були зазначені в обвинувальному акті.

Отже, вимога потерпілого про перекваліфікацію дій обвинуваченої з ч. 1 ст. 190 КК на ч. 2 ст. 190 КК, тобто на більш тяжке кримінальне правопорушення, яке не інкримінувалося обвинуваченій, не ґрунтується на вимогах ст. 337 КПК

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 23.06.2026 у справі № 369/19664/24 (провадження № 51-1573км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137691105>

17.3. Судові дебати (ст. 364 КПК)

17.3.1. Під час судових дебатів учасники судового провадження виступають з промовами, а суд може відновити з'ясування обставин та перевірку їх доказами. Проведення будь-яких інших процесуальних дій, як-то, розгляд клопотань, заяв, в КПК не передбачено

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 1 ст. 286 КК.

У касаційній скарзі обвинувачений зазначає, що місцевий суд порушив його право на захист, оскільки відмовився долучати до матеріалів провадження оголошене в судових дебатах та подане до виходу суду в нарадчу кімнату клопотання сторони захисту про визнання доказів недопустимими.

Позиція ККС: залишено без зміни рішення судів попередніх інстанцій.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що судові дебати є самостійною частиною розгляду кримінального провадження, їх основу складають промови учасників судового розгляду, в яких вони дають оцінку діям обвинуваченого, аналізують досліджені в суді докази, висловлюють висновки щодо винуватості чи невинуватості обвинуваченого, кваліфікації дій, міри покарання, вирішення цивільного позову та інших питань, що повинен вирішити суд у ході постановлення вироку. Зокрема, під час судових дебатів, крім промов учасників судового провадження, будь-яких інших процесуальних дій, за винятком рішення про відновлення з'ясування обставин (ч. 5 ст. 364 КПК), чинним законодавством не передбачено. Стадія судових дебатів не передбачає розгляду клопотань та заяв.

Як вбачається зі змісту журналу судового засідання на стадії судових дебатів захисник заявив клопотання про долучення до матеріалів провадження письмового клопотання про визнання доказів недопустимими, після чого головуючий суддя роз'яснив останньому, що розгляд кримінального провадження не перебуває на стадії з'ясування обставин та перевірки їх доказами, а знаходиться на стадії судових дебатів. Разом з тим головуючий зауважив, що сторона захисту має право долучити до матеріалів провадження тільки промову в судових дебатах у письмовому вигляді. Колегія суддів ККС ВС вважає, що вказані дії місцевого суду не суперечать вимогам КПК.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 03.06.2026 у справі № 511/1762/20 (провадження № 51-2553км23) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226568>

IV. СУДОВЕ ПРОВАДЖЕННЯ З ПЕРЕГЛЯДУ СУДОВИХ РІШЕНЬ

18. Провадження в суді апеляційної інстанції

18.1. Право на апеляційне оскарження (ст. 393 КПК)

18.1.1. У керівника чи заступника керівника окружної прокуратури, якщо вони не брали участі в судовому розгляді, відсутнє право на апеляційне оскарження прийнятого місцевим судом рішення за результатами розгляду подання органу пробації про заміну покарання засудженому

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд ухвалою залишив без задоволення подання центру пробації про заміну покарання засудженому. Не погодившись із зазначеною вище ухвалою заступник керівника окружної прокуратури подав апеляційну скаргу, яку апеляційний суд повернув останньому, оскільки він не надав суду будь-яких процесуальних рішень керівника прокуратури, які його уповноважували на участь у цьому провадженні в суді апеляційної інстанції, тому він не є прокурором, у розумінні п. 6 ч. 1 ст. 393 КПК, як такий, що має право подати апеляційну скаргу на ухвалу місцевого суду.

У касаційній скарзі прокурор вважає, що він, як заступник керівника окружної прокуратури, мав право подати апеляційну скаргу.

Позиція ККС: залишено без зміни ухвали апеляційного суду.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що повноваження прокурора регламентуються ст. 36 КПК, зокрема, п. 20 ч. 2 цієї статті. Із ч. 4 зазначеної статті КПК видно, що право на оскарження має прокурор, який брав участь у судовому провадженні.

Відповідно до приписів цієї ж частини статті КПК, незалежно від участі в судовому провадженні право на подання апеляційної чи касаційної скарги мають прокурори вищого рівня: Генеральний прокурор (особа, яка виконує його обов'язки), його перший заступник та заступники, заступник Генерального прокурора – керівник Спеціалізованої антикорупційної прокуратури (особа, яка виконує його обов'язки), його перший заступник та заступник, керівник обласної прокуратури, його перший заступник та заступники.

Серед вказаних осіб не має керівника чи заступника керівника окружної прокуратури, якщо він не брав участі у судовому розгляді.

З витягу з наказу видно, що на заступника керівника окружної прокуратури покладено обов'язки, зокрема, щодо:

- організації представництва інтересів держави в суді та їх захисту при виконанні судових рішень у виключних випадках в порядку та спосіб, що передбачені Законом «Про прокуратуру», наказами Генерального прокурора та іншими нормативними актами;

- належної реалізації наданих законом повноважень щодо протидії порушенням прав людини у правоохоронних органах та пенітенціарних сферах, організації нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень

у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

З матеріалів кримінального провадження вбачається, що для участі у розгляді подання був уповноважений інший прокурор, який беззаперечно мав право оскаржити судові рішення.

Матеріали справи не містять будь-яких даних щодо повноважень інших прокурорів чи безпосередньо заступника керівника окружної прокуратури брати участь під час розгляду подання органу пробації та оскарження прийнятого судом рішення.

Відсутня така інформація в касаційній скарзі та додатках до неї.

Відповідно до листа прокурора він підтримав подання, проте не бажав брати участь у його розгляді. З урахуванням викладеного, у цьому конкретному кримінальному провадженні, із урахуванням приписів статей 3, 36, 393, 539 КПК, заступник керівника окружної прокуратури не уповноважений оскаржувати ухвалу місцевого суду щодо залишення без задоволення подання центру пробації про заміну покарання засудженому

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 01.06.2026 у справі № 756/6907/22 (провадження № 51-1372км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226561>

18.2. Особливості апеляційного оскарження окремих судових рішень (ст. 394 КПК)

18.2.1. КПК не містить заборони на апеляційне оскарження потерпілим вироку, ухваленого в порядку ч. 3 ст. 349 КПК, з підстав невідповідності призначеного покарання ступеню тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженого через м'якість

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд визнав винуватою і засудив обвинувачену за ч. 1 ст. 190 КК до покарання у виді пробаційного нагляду. Потерпілий оскаржив цей вирок, у тому числі, з підстав невідповідності призначеного засудженій покарання тяжкості кримінального правопорушення та її особі через м'якість, проте апеляційний суд відмовив у відкритті провадження. Представник потерпілого не погодився з таким рішенням апеляційного суду та звернувся з касаційною скаргою.

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду та призначено новий розгляд в суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що відмовляючи у відкритті провадження за апеляційною скаргою потерпілого в частині незгоди з призначеним засудженій покаранням, суддя-доповідач апеляційного суду не врахував, що наведені потерпілим у скарзі обставини не відносяться до тих обставин, про які зазначено в ч. 2 ст. 394 КПК.

Апеляційний суд не звернув уваги на те, що потерпілий оскаржив вирок суду першої інстанції, у тому числі, з підстав невідповідності призначеного засудженій покарання тяжкості кримінального правопорушення та особі засудженої через

м'якість. Зокрема потерпілий в апеляційній скарзі стверджував про неврахування під час призначення місцевим судом засудженій покарання у виді пробаційного нагляду того, що вона вчинила кримінальне правопорушення щодо онкохворої особи похилого віку, не вибачилася перед потерпілим та не відшкодувала йому заподіяну матеріальну шкоду, що, на його думку, свідчить про відсутність в неї щирого каяття.

Частина 2 ст. 394 КПК не містить заборони на оскарження вироку, ухваленого в порядку ч. 3 ст. 349 КПК, з цих підстав, а тому підстав для відмови у відкритті апеляційного провадження з посиланням на статті 394, 399 КПК у апеляційного суду не було.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 23.06.2026 у справі № 369/19664/24 (провадження № 51-1573км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137691105>

18.3. Залишення апеляційної скарги без руху, її повернення або відмова відкриття провадження (ст. 399 КПК)

18.3.1. Пропуск заявником строку на апеляційне оскарження судового рішення, зумовлений тим, що суд першої інстанції видав йому протилежні за змістом копії судових рішень та обмежив доступ до рішення в ЄДРСР без належного документального підтвердження отримання сторонами коректної копії, є підставою для поновлення пропущеного строку

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: 19.09.2025 слідчий суддя відмовив у задоволенні скарги т.в.о командира військової частини в порядку статей 303-307 КПК.

Це рішення представник військової частини оскаржив в апеляційному порядку та просив апеляційний суд поновити строк на оскарження цього рішення. Апеляційний суд ухвалою від 13.02.2026 відмовив у поновленні пропущеного строку, оскільки згідно супровідного листа в матеріалах провадження від 21.10.2025, копію ухвали слідчого судді було направлено представнику військової частини, однак останній подав апеляційну скаргу на це рішення лише 11.02.2026.

У касаційній скарзі представник військової частини зазначає, що копія ухвали надійшла на електронну пошту військової частини 17.09.2025. Під час звірки військовою частиною відомостей з ДБР із даними, які містяться в ЄДРСР, було виявлено, що вказаної ухвали не існує, натомість у ЄДРСР є інша ухвала слідчого судді від 16.09.2025 про відмову в задоволенні скарги військової частини. Також у ЄДРСР є інформація про обмеження доступу до судового рішення у вказаному провадженні на підставі листа суду від 19.09.2025. Про існування оспорюваної ухвали слідчого судді військовій частині стало відомо 13.01.2026 та 20.01.2026 подано заяву про отримання її копії, яку судом було надіслано 26.01.2026 і отримано військовою частиною 29.01.2026, після чого представник військової частини подав апеляційну скаргу.

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду та призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вважає необґрунтованою відмову апеляційного суду в поновленні строку на апеляційне оскарження з посиланням на обов'язок заявника проводити моніторинг судових рішень, оскільки такий обов'язок міг у нього виникнути лише за умов відсутності у нього рішення слідчого судді, в той час, як на електронну адресу військової частини судом було скеровано копію ухвали слідчого судді про задоволення скарги і ухвалення рішення на користь заявника.

З ЄДРСР вбачається, що у цьому провадженні доступ до ухвали від 16.09.2025 було обмежено на підставі листа від 19.09.2025, як до такого, що не відповідає оригіналу судового рішення через допущену технічну помилку під час його надсилання до ЄДРСР. Разом із тим, ухвала слідчого судді від 16.09.2025 про відмову в задоволенні скарги була надіслана судом 16.10.2025, а надання загального доступу до цього рішення було забезпечено судом лише 21.10.2025.

Окрім того, в матеріалах провадження відсутнє будь-яке документальне підтвердження про отримання військовою частиною копії ухвали слідчого судді, яку згідно супровідного листа в провадженні було надіслано 21.10.2025.

За наведеного слід дійти висновку, що пропуск заявником строку на апеляційне оскарження судового рішення був зумовлений діями суду першої інстанції, який видав йому протилежні за змістом копії судових рішень, а не бездіяльністю заявника.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 02.06.2026 у справі № 592/14858/25 (провадження № 51-870км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137226597>

18.3.2. Коли особа надала згоду на отримання процесуальних документів на її електронну адресу в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі (у системі «Електронний суд»), вона обґрунтовано очікує отримати повний текст ухвали в електронному виді після його підписання судом, і пропуск строку оскарження не є наслідком невинуватленої бездіяльності особи, якщо вона подала скаргу без затримок після отримання судового рішення

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: ухвалою слідчого судді від 08.01.2026 відмовлено в задоволенні скарги адвоката на постанову начальника сектора дізнання відділу поліції про закриття кримінального провадження. Апеляційний суд залишив без задоволення клопотання адвоката про поновлення строку апеляційного оскарження цієї ухвали.

У касаційній скарзі адвокат вказує, що резолютивну частину ухвали слідчого судді було доставлено в його електронний кабінет 10.01.2026. Водночас повний текст ухвали було підписано електронним підписом судді 20.01.2026, після чого судові рішення 21.01.2016 було оприлюднено в ЄДРСР. 22.01.2026 адвокат подав апеляційну скаргу. В розумінні ч. 1 ст. 117 КПК неможливість ознайомлення

із повним текстом судового рішення та мотивами суду є поважною причиною пропуску процесуального строку.

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду та призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС зазначила, що з матеріалів провадження вбачається, що 08.01.2026 слідчий суддя оголосив резолютивну частину ухвали, постановленої за результатами розгляду скарги адвоката на постанову начальника сектора дізнання відділу поліції про закриття кримінального провадження.

Апеляційний суд, відмовивши в поновленні пропущеного процесуального строку, виходив із того, що строк апеляційного оскарження закінчується 13.01.2026, що резолютивну частину ухвали слідчого судді адвокату було доставлено в електронний кабінет 10.01.2026, що відсутні обґрунтовані перешкоди для подачі апеляційної скарги в межах визначеного законом строку.

Водночас, як убачається з системи «Електронний суд», повний текст ухвали слідчого судді від 08.01.2026 підписано електронним підписом судді 20.01.2026, а в ЄДРСР ця ухвала була оприлюднена 21.01.2026, що також видно з даних, опублікованих у цьому реєстрі.

Як убачається з матеріалів провадження за скаргою на рішення слідчого про закриття кримінального провадження адвокат звертався до місцевого суду із заявою, у якій надав згоду на отримання документів на його електронну адресу в Єдиній судовій інформаційно-комунікаційній системі. Отже, адвокат, повідомивши місцевий суд про бажання отримувати процесуальні документи, зокрема, рішення по суті справи, у системі «Електронний суд», обґрунтовано очікував отримати повний текст ухвали слідчого судді від 08.01.2026 в електронному виді, що за викладених вище обставин могло відбутися не раніше ніж після підписання ухвали слідчим суддею 20.01.2026 особистим електронним підписом, тобто фактично після спливу строку апеляційного оскарження.

Враховуючи вказане, обґрунтованими є доводи адвоката про те, що доступ до повного тексту ухвали слідчого судді від 08.01.2026 він отримав після закінчення строку на її оскарження.

У цьому провадженні адвокат не був ознайомлений з мотивами прийнятого слідчим суддею рішення до дня надіслання захиснику його повного тексту 20.01.2026 через систему «Електронний суд» та оприлюднення судового рішення в ЄДРСР 21.01.2026.

Водночас адвокат діяв без невиправданих затримок у часі щодо оскарження ухвали слідчого судді, оскільки після отримання документа в електронному кабінеті 20.01.2026, підготував та подав апеляційну скаргу 22.01.2026, що відповідає встановленому законом строку для подання апеляційної скарги на ухвалу слідчого судді та свідчить про сумлінність останнього.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 11.06.2026 у справі № 619/7773/25 (провадження № 51-1081км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137414085>

18.4. Межі перегляду судом апеляційної інстанції (ст. 404 КПК)

18.4.1. Неточність формулювання апеляційної вимоги, з урахуванням компетенції суду апеляційної інстанції (ч. 2 ст. 404 КПК), не перешкоджає суду вирішити питання про відкриття апеляційного провадження

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: місцевий суд визнав винуватою та засудив обвинувачену за ч. 1 ст. 367 КК. Захисник в інтересах обвинуваченої подав на цей вирок апеляційну скаргу, яку суддя-доповідач апеляційного суду залишила без руху та надала строк на усунення виявлених у ній недоліків, вказавши, що скарга не містить конкретних вимог та будь-якого обґрунтування незаконності чи необґрунтованості оскаржуваного рішення. В межах встановленого строку захисник подав до суду апеляційної інстанції заяву про усунення недоліків, в якій зазначив, що подана ним апеляційна скарга містила конкретизоване посилання на положення КПК, вимоги, обґрунтування і позицію сторони захисту. Суддя-доповідач на підставі п. 1 ч. 3 ст. 399 КПК повернула захиснику апеляційну скаргу через неусунення ним виявлених недоліків. Захисник не погодився із таким рішенням судді і звернувся з касаційною скаргою.

Позиція ККС: скасовано ухвалу судді апеляційного суду та призначено новий розгляд в суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що при визначенні того, чи виконала особа, яка подає скаргу, вимоги ст. 396 КПК, апеляційний суд має враховувати вимоги статей 22, 26 КПК, які передбачають, що сторони кримінального провадження є вільними у використанні своїх прав, а суд вирішує лише питання, винесені на його розгляд сторонами. Той факт, що сторона не зазначила у своїй скарзі певних доводів чи зазначила їх в такий спосіб, що апеляційний суд із тексту оскарженого рішення та поданої скарги вбачає їх безпідставність, за приписами КПК не може вважатися недоліком апеляційної скарги у значенні норм, передбачених статтями 396, 399 КПК. Те, які саме питання сторона кримінального процесу виносить на розгляд суду, а також про постановлення якого рішення ставить вимогу, відноситься до її дискреційних повноважень і використання цих повноважень на власний розсуд особи, яка подає апеляційну скаргу, не може розцінюватись як такий недолік апеляційної скарги, який є підставою для її повернення. Усі доводи апеляційної скарги мають бути вирішені за результатом апеляційного перегляду, вимоги апеляційної скарги в аспекті переконливості та/або обґрунтованості не можуть бути проаналізовані на стадії відкриття провадження.

Колегія суддів ККС зауважила, що неточність формулювання апеляційної вимоги, з урахуванням компетенції суду апеляційної інстанції (ч. 2 ст. 404 КПК), не перешкоджала суду вирішити питання про відкриття апеляційного провадження.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 09.06.2026 у справі № 285/3433/24 (провадження № 51-2976км25) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137649437>

18.4.2. У кримінальних провадженнях, які стосуються дорожньо-транспортних подій, експертне дослідження може вплинути на остаточне рішення або позначитися на остаточному рішенні суду. Тому право захисту спростовувати висновки експертів, надані обвинуваченням, за допомогою іншого висновку, наданого захистом, має бути забезпечене судом. Необґрунтоване відхилення аргументів сторони захисту щодо перевірки у процесуальний спосіб експертного висновку та його оцінки з точки зору допустимості порушує засади змагальності та принципи справедливості судового розгляду

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 1 ст. 135, ч. 3 ст. 286-1 КК.

У касаційній скарзі захисник вважає, що при перегляді вироку суд апеляційної інстанції безпідставно відмовив у задоволенні клопотання сторони захисту про дослідження висновку експерта.

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду та призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що в судовому засіданні при перегляді вироку захисник заявив клопотання дослідити та долучити до справи висновки експерта за результатами проведення інженерної транспортної експертизи, відповідно до якого в цій дорожній ситуації обвинувачений не мав технічної можливості уникнути ДТП.

У судовому засіданні апеляційний суд, заслухавши думки сторін, відмовив у задоволенні цього клопотання через відсутність процесуальної можливості досліджувати ті докази, про дослідження яких не було заявлено сторонами у суді першої інстанції.

Проте таке рішення було прийнято апеляційним судом без урахування обставин справи та мотивів, з яких сторона захисту просила дослідити цей висновок, який, на її переконання, міг вплинути на законність вироку щодо доведеності винуватості обвинуваченого у вчиненні кримінального правопорушення.

Колегія суддів ККС зазначила, що у справах, які стосуються дорожньо-транспортних подій, експертне дослідження може вплинути на остаточне рішення або позначитись на остаточному рішенні суду. Тому право захисту спростовувати висновки експертів, надані обвинуваченням, за допомогою іншого висновку, наданого захистом, має бути забезпечене судом. Необґрунтоване відхилення аргументів сторони захисту з питань перевірки у процесуальний спосіб експертного висновку та його оцінки з точки зору допустимості порушує засади змагальності та принципи справедливості судового розгляду.

Таким чином, апеляційний суд безпідставно відмовив у задоволенні клопотання сторони захисту про дослідження доказу з тих підстав, що він поданий на тій стадії судового провадження, яка цього не передбачає.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 132/1925/23 (провадження № 51-426км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137691141>

18.5. Апеляційний розгляд (ст. 405 КПК)

18.5.1. Неможливість повторного допиту свідка у зв'язку з його смертю не дає апеляційному суду права оцінювати його показання лише на підставі їх переказу стороною захисту, за можливості перевірити зміст цих показань шляхом відтворення технічного запису судового засідання місцевого суду

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 4 ст. 185 КК.

У касаційній скарзі захисник акцентує на показаннях свідків, які, за його твердженням, є ключовими джерелами доказів позиції захисту, оскільки підтверджують відсутність у обвинуваченого умислу на крадіжку та відсутність таємного способу заволодіння майном. Водночас суди не дали цим показанням належної оцінки та не проаналізували їх зміст.

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду та призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що як вбачається з вироку, місцевий суд, безпосередньо допитавши свідків, не виклав у рішенні змісту їхніх показань і не надав їм жодної оцінки.

Суд апеляційної інстанції, виявивши цей недолік, не усунув його у спосіб, передбачений кримінальним процесуальним законом, не дослідив показань зазначених свідків, а надав їм власну оцінку, ґрунтуючись виключно на наведеному захисником викладі їхніх показань в апеляційній скарзі.

Обґрунтовуючи такий підхід, апеляційний суд послався на те, що захисник не заявляв клопотання про повторний допит свідків, а тому суд не мав процесуальних підстав для повторного дослідження їх показань.

Отже, апеляційний суд, з одного боку, вказав на відсутність процесуальних підстав для повторного дослідження показань свідків, а з іншого — по суті здійснив їх оцінку та дійшов висновку, що вони не спростовують висновків місцевого суду, хоча сама лише відсутність клопотання про повторне дослідження доказів не наділяла повноваженнями суд оцінювати такі докази на підставі викладу, наведеного захисником в апеляційній скарзі, замість їх безпосереднього дослідження у встановленому законом порядку.

Неможливість повторного допиту свідка у зв'язку з його смертю не надавала апеляційному суду права оцінювати його показання лише на підставі їх переказу стороною захисту, не зважаючи на можливість перевірити зміст цих показань шляхом відтворення технічного запису судового засідання місцевого суду.

Водночас в ухвалі не наведено обставин, які унеможливлювали б повторний допит іншого свідка. Згідно з доводами сторони захисту показання свідків стосувалися обставин заволодіння велосипедом, подальшої поведінки обвинуваченого та його наміру повернути майно власнику. Отже, ці відомості мали значення для перевірки доводів сторони захисту щодо умислу обвинуваченого, як обов'язкової ознаки суб'єктивної сторони інкримінованого йому кримінального правопорушення.

Тому показання цих свідків не могли бути відхилені без їх належної перевірки та мотивованої оцінки в сукупності з іншими доказами. Ці питання стосуються правильного встановлення фактичних обставин кримінального провадження і потребують дослідження та аналізу доказів у справі.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.06.2026 у справі № 474/1673/23 (провадження № 51-929км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137538025>

19. Провадження за нововиявленими або виключними обставинами

19.1. Відкриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами (ст. 464 КПК)

19.1.1. Одноособовий розгляд суддею апеляційного суду заяви особи про перегляд судового рішення за нововиявленими обставинами не узгоджується з вимогами ч. 11 ст. 35 КПК

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: слідчий суддя повернув скаргу заявника на бездіяльність прокурора у зв'язку з поданням її з порушенням правил підсудності. Апеляційний суд залишив без задоволення апеляційну скаргу заявника, а вказану ухвалу слідчого судді – без зміни. Надалі апеляційний суд на підставі ч. 4 ст. 399 КПК відмовив у відкритті апеляційного провадження за заявою заявника про перегляд попередньої ухвали апеляційного суду за нововиявленими обставинами, оскільки у поданій заяві не наведено обставин, які відповідно до ч. 2 ст. 459 КПК можуть вважатися нововиявленими.

Позиція ККС: скасовано ухвалу апеляційного суду і призначено новий розгляд у суді апеляційної інстанції.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що положення ч. 2 ст. 464 КПК про те, що «суддя ... вирішує питання про відкриття кримінального провадження за нововиявленими або виключними обставинами», слід розуміти як такі, що надають судді повноваження перевірити наявність підстав для відкриття провадження за нововиявленими обставинами та ухвалити рішення про відкриття такого провадження або відмову у його відкритті.

Як слідує з оскаржуваної ухвали, заява заявника про перегляд ухвали апеляційного суду за нововиявленими обставинами була розглянута суддею апеляційного суду одноособово, що не узгоджується із вимогами ч. 11 ст. 35 КПК.

Окрім того, суддя апеляційного суду у даній ухвалі встановив, що у заяві не міститься підстав, передбачених ст. 459 КПК, для здійснення кримінального провадження за нововиявленими обставинами, тобто фактично одноосібно розглянув заяву по суті.

Постанова колегії суддів Третьої судової палати ККС ВС від 17.06.2026 у справі № 201/1790/26 (провадження № 51-1148км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137499139>

V. ОСОБЛИВИЙ РЕЖИМ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ, СУДОВОГО РОЗГЛЯДУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

20. Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану

20.1. Особливий режим кримінального провадження в умовах воєнного стану (ст. 615 КПК)

20.1.1. У КПК не міститься заборони для суду при підготовці справи до розгляду писати проекти судових рішень і різні варіанти обґрунтування висновків суду, які потім можуть бути використані судом при виготовленні тексту судового рішення

Позиції судів першої та апеляційної інстанцій: суди попередніх інстанцій визнали винуватим і засудили обвинуваченого за ч. 2 ст. 114-2 КК.

У касаційній скарзі захисник вказує, що судом апеляційної інстанції було проголошено лише резолютивну частину вироку та приблизно через 1 годину вручено його повний текст стороні захисту, який складається з 14 сторінок дрібним шрифтом, що, на думку захисника, дає підстави вважати, що цей вирок був складений заздалегідь, до виходу суддів у нарадчу кімнату.

Позиція ККС: змінено рішення судів попередніх інстанцій, перекваліфіковано дії обвинуваченого ч. 2 ст. 114-2 КК на ч. 1 ст. 114-1 КК.

Обґрунтування позиції ККС: колегія суддів ККС вказала, що за правилами ч. 15 ст. 615 КПК в умовах дії воєнного стану після складання та підписання повного тексту вироку суд має право обмежитися проголошенням його резолютивної частини з обов'язковим врученням учасникам судового провадження повного тексту вироку в день його проголошення.

З матеріалів провадження вбачається, що 02.02.2026 після виходу з нарадчої кімнати колегією суддів апеляційного суду було проголошено резолютивну частину вироку та цього ж дня, що підтверджує і захисник у касаційній скарзі, вручено сторонам його копію.

З приводу доводів захисника про нетривалий, на його думку, час виготовлення повного тексту вироку судом апеляційної інстанції, колегія суддів ККС зазначила, що вимоги кримінального процесуального закону не містять заборони для суду при підготовці справи до розгляду готувати проекти судових рішень і різні варіанти обґрунтування висновків суду, які потім можуть бути використані судом при виготовленні тексту судового рішення.

Постанова колегії суддів Першої судової палати ККС ВС від 16.06.2026 у справі № 183/12045/24 (провадження № 51-483км26) <https://reyestr.court.gov.ua/Review/137690939>

Огляд судової практики Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду (актуальна практика). Рішення, внесені до ЄДРСР, за червень 2026 року / Упоряд.: управління аналітичної та правової роботи Касаційного кримінального суду департаменту аналітичної та правової роботи; заст. голови Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду, д. ю. н. Н. О. Антонюк. Київ, 2026. – 56 с.

Застереження: видання містить короткий огляд судових рішень Касаційного кримінального суду у складі Верховного Суду. У кожному з рішень викладено лише основний висновок щодо правового питання, яке виникло у справі. Для правильного розуміння висловленої в судовому рішенні правової позиції необхідно ознайомитися з його повним текстом, розміщеним у Єдиному державному реєстрі судових рішень.

Стежте за нами онлайн

supreme.court.gov.ua

fb.com/supremecourt.ua

t.me/supremecourtua

@supremecourt_ua

x.com/supremecourt_ua

so.supreme.court.gov.ua